

מורינו ורבינו הגאון הקדוש
עמוד האש לפני המחנה
הרה"ג
רבי שלום לופס זצ"ל
רב העיר עכו ת"ו
במלאת כ"ח שנים
להסתלקותו לגנזי מרומים

הובא לדפוס

ע"י בית מדרש

אור השלום - עכו

פרוס יומא דהילולא

כו' חשוון תשפ"ב

פעיה"ק ירושלים תובב"א

לפניות הערות והארות או כל ענין בנוגע לקונטרס
אפשר לפנות בפל': **055-6702061**

הקדמה

אהללה את ה' בשיר ואגדלנו בתודה מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי
אזמרה לאלהי יעקב ותרנן לשוני צדקתך כי גבר עלינו חסדו ברוב חס־
דיו ורחמיו בהגלות נגלות אור יקרות זיקוקין דנורא וביעורין דאשא
דנפקו מפה קודשו, כתביו דרשותיו ומכתביו של האי חסידא קדישא ופ־
רישא אבן הראשה, בנם של קדושים ארלאים ותרשישים, מתקיפי ארעא
דישראל רב רבנן הגאון רבי **שלום לופס זצ"ל**, ובהעלותי את שמו הטהור
ארכובתי דא לדא נקשן, בבחינת אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה מגודל
עוזו קדושתו ויראתו, ובהיכנסי אל הקודש פנימה עלתה במחשבת
לקבצם יחד כעמיר גורנה אל מקום אחד, והתחלתי במלאכת הלקוטי
בתר לקוטי וראיתי בעליל סייעתא דשמיא והשגחה פרטית כביעתא
בכותחא על כל צעד ושעל.

אשר דפים אלו היו מפוזרים בקצה הארץ ומעבר לים, מערכות מוסר,
דרשות, כתבי יד, תשובות בהלכה ובאגדה, ומספר הספדים אשר נשא
על פטירת החכמים, חלופי מכתבים עם רעיו ושואליו הרבנים, אשר
גוללים בתוכם את מפעליו ופועליו הרבים, עולם טמיר ונעלם, דאגת
הכלל והפרט, ירושלים בן החומות ומחוצה לה, היסטוריה בת מאה שנה,
מחנות העולים ופיזוריה, וברם לפני חתימת הספר ובהעלותו על מכבש
הדפוס וכמעט ברכנו על המוגמר, התגלה לנו אוצר בלום בן שנות דור,
הליכותיו אלי בקודש, בעמידתו על המשמר ענייני השעה ובהעמדת
הדת על תילה, מול כל מסלפיה ולוחמיה, ובפרט בהגלותו לכהן כמרא

דאתרא בעירנו עכו ת"ו, ולכן ערכנו לכבודו ולעילוי נשמתו הטהורה ובהכרת טובתו עלינו, מאהבתו וחמלתו של ה' יתברך אשר לא השבית לנו גואל מאיתנו, ושלח לנו את מורנו ורבינו מאותם הצדיקים שעמד ושתלם בכל דור ודור, והוא קובץ מתוך ספרינו, גלי לדרעיה ונפל נהורא.

שלי ושלכם, שלהם, ויזכרו לטובה ולברכה וזכות הרבים בה, אותם בעלי אסופות, גנזכים ומחברי ספרים, וברוך שמסר עולמו לשומרים (ע"ז מ ע"ב) אשר פתחו את אוצרם לברכה והמציאו לנו אור תעלומה, אבן פיטדה אנא נפשאי כתבית יהבית, תורה שמורה כבת מאה שנה מש־ להי שנת תרפ"א ועד זקנה ושיבה.

האיש על העדה, כאב רחימא, וממשיך שושלתא דדהבא בדרך ישראל סבא, בראשם ובתוכם ומרנן ורבנן, בניו, נכדיו וניניו, וככתר על ראשם חתנא דבי נשיאה הראשון לציון עוז ומגדול ראש מוסדות "בניין אב" הגאון הצדיק **רבי אליהו בקשי דורון** זצ"ל, אשר היה לעצה ותושיה, בבינה ותבונה וכן נתן את הסכמתו וברכתו בכתב ידו קודם פטירתו ויודפס בקרוב אי"ה במלואו, ועמו בקודש אשת חבר כחבר מרת הרבנית הצדיקה אימה של מלכות מרת אסתר ע"ה, ויבלחט'ו חתנם כבנם, הגאון הגדול כמוהר"ר ראש המוסדות **רבי דוד אברהם** שליט"א אשר המציא לידינו קונטרס מדברותיו של רבינו אשר נשאם בימי חורפו, וכן ממשיכי דרכו של הראשל"צ זצ"ל ראשי הישיבה ומנהלי מוסדותיו.

ועל הטוב יזכר נכדו הגדול חריף ובקי משנתו קב ונקי האברך החשוב הרה"ג **רבי יעקב לופס** שליט"א, כן אותו הגבר אשר הוקם על, אשר עמד בראש המערכה ראש וראשון לכל דבר שבקדושה בעוז וגבורה כי לה' המלוכה, עם פתיחת שערי הארץ המובטחה, נגד זרם רוחות הכפירה, הגאון החסיד **רבי שלום בער ליפשיץ** זצ"ל מייסד הארגון "יד לאחים", אשר חלק גדול מדפוס זה שייך לו והשאיר לנו אחריו ברכה כשלושים מאמרים של תחיה, מים קרים על נפש עייפה לאותם השבים מהגולה והשבייה, ורבינו זצ"ל מאותם חבורא קדישא להם היה, ושני לו בקודש מורי ורבי אלופי ומיודעי **רבי מאיר כץ** זצ"ל מראשיה ופעליה המסורים,

שאר בשרו ראש הרה"ג ראש הכולל ברא כרע דאבוה **רבי דוד בעדני** שליט"א אשר זכה וגדל על ברכי מו"ר,

הגר"א חפוטא שליט"א, הגר"א טובולסקי שליט"א, הרב החסיד רבי מיכל הומינר שליט"א, כה"ר הסופר ומחבר רבי דוד זילברשלעג שליט"א.

הרה"ג **רבי דוד צדקה** שליט"א רב העיר פרדס חנה, כה"ר **אפרים לוי** שליט"א, כה"ר **אליהו נחמן חזן** שליט"א, מנהל בית הספר בית יעקב הרה"ג **יצחק נשרי** שליט"א, ה"ה **איתמר לופס** הי"ו, הרה"ג **דוד לופס** שליט"א

וכן כל העוסקים במלאכת הקודש, הקלדה והגהה, עימוד וגרפיקה, האברכים ה"ה **רועי פרץ**, ה"ה **יעקב מוסרי**, ואחרון אחרון חביב, גברא רבא ויקירא, ספרא וסייפא, הרה"ג **יונתן מועלם** שליט"א מבחירי אברכי ישיבת "בניין אב" בירושלים קרתא דשופריא.

ובצאתי מן הקודש אשא אל ה' תחינה ותפילה בקול תודה והודיה, כי עוזי זמרת יה, ויהי לי לישועה, כן אזמרה לך, ונפשי לך ה' פדית, אשר הצלת נפשי משאול תחתיה, יסור יסרני יה ולמות לא נתנני, עורה נא וגלה ימינך רמה ונהרה, והצל את בניך מיד מלכות רשעה וזרה, והחייה את מתיך שוכני עפר במהרה ותשוב עמנו לירושלים הבנויה היא עיר הבירה יחד עם רבינו ומורינו מאור הגולה אשר פעל להקים שכינתא מעפרא ולהחזיר העטרה ליושנה עד ביאת גואל צדק אמן במהרה.

אל ירך לבבכם

טבת - שבט תשכ"א

"והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם, כי ה' אלהיכם ההולך עמכם" (דברים כ-ד) .

יש לעבוד את ה' בשלימות בתמימות ובשמחה

והנה עבודת ה' צריכה להיות עבודה תמה ושלמה, עבודה זכה וברה, עבודה טהורה ונקיה, עבודה בלי שום שמץ פניה ורמיה, בלי רכילות וחנופה, ובלי בושה וכלימה. וגם בלי שום פחד ומורא, ובלי רפיון או עצלנות והתרשלות, אלא עבודה ביראה ואהבה ושמחה רבה, בכל פרטיה ותיקוניה ודקדוקיה. וכל אשר בכוחו לעשות יעשה, כדי לקיים מצוה כתקונה בשלימות הפנימית ובכוונת הלב. וכמו שכתוב (דברים ו ה) "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". ולא יהיה לך שום מניעה ולא שום מסך או מסוה למנוע ממך את עבודתו יתברך, אלא יתגבר האדם כארי לעבודת בוראו.

וזהו מאמר התנא (אבות ה כ) "יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים". התנא השלם ניתח ופיצל את דבריו לארבע תנועות להתחזק בהם לעבודת בוראו, עז וקל, רץ וגבור, לרמוז בזה על אותם ארבעה דברים הגורמים לאדם כשלון ומניעה מעבודת ה', ומעשיית המצוות כתקון.

הבושה והכבוד מונעים אדם מקיום המצוות כראוי

סיבה הא' היא הבושה והכבוד, שמתבייש האדם לקיים המצוות כתקונן ברצון ואהבה, מפני המלעיגים עליו, או מפני הכבוד המדומה להיותו חושב את עצמו למכובד ונעלה בין הגדולים, או בין המתקדמים והמשכילים, ושלא יאות לו לעשות איזה מצוה או פעולה אשר יהיה בה מהקלון וחרפה, וחסרון כבוד הראוי לו. ומזה גורם רעה לעצמו, ועובר על דעת קונו ומונע את עצמו מכמה מצוות יקרות וחמורות ומהנהגות ישרות, והוא מניח לעשותם מפני הבושה ועובר עליהם. כמו שמתבייש להניח תפלין וציצית ולהכנס לבית הכנסת להתפלל וכדומה, שלא יושפל כבודו ולא יהיה לבוז בעיני חבריו הנכבדים. וכמו כן אם הוא רואה איש נכבד או עשיר ונשוא פנים, שאוכל ושותה בלא ברכה, או שעובר שאר עברות ואיסורין שדשו בהם רבים, ונעשו כהיתר ועושיין אותם בפרהסיה, הרי זה בוש לגשת ולהוכיח אותם ועוצם עיניו מראות, ואין פוצה פה ומצפצף. וכהנה רעות רבות שאדם עובר על דעתו ועל דעת קונו מפני הבושה. וכבר אמרו רבותינו ז"ל בשם מוהר"ם אלשיך ז"ל שזהו מאמר הכתוב (ירמיה ג' כד) "והבושת אכלה את יגיע אבותינו". אמנם האיש אשר הוא יהודי, צריך להיות מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ויחשוב שמוטב שיבוש בעולם הזה ולא יכלם לעולם הבא בפני אלפי אלפים ורבבות מחופותם של קדושים, מלבד עונשו אשר יתנו על נפשו. ומוטב יקראו לו שוטה כל ימיו, ולא יהיה רשע לפני המקום שעה אחת (עדיות ד' ו).

דוד המלך ע"ה אמר (תהלים קיט מו) "ואדברה בעדותך נגד מלכים ולא אבוש". וכמו כן מתי שלעגה מיכל במלך דוד ע"ה בהיותו מפזז ומכרכר לפני הארון, ואמרה לו (שמואל ב' ו) "מה נכבד היום מלך ישראל אשר נגלה היום לפני אמהות עבדיו כהגלות נגלות אחד הריקים". והוא ע"ה השיב "לפני ה' אשר בחר בי", וכתוב "ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני, ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה". ראה נא גם ראה, שהלא מלך ישראל עם היותו מלך ומכובד ונערץ ורצוי לכבד את עצמו ולהתרחק מכל נדנוד של בזיון וזלזול בכבודו, לעומת מצוות ה' ותורתו לא חשב שום קלון וחסרון כבוד, ולא התבייש מפני כל.

המתעצל מאבד זמנו ומפסיד קיום המצוה

סיבה שניה היא העצלות וההתרשלות. האדם המתעצל והשונא את העמל והטורח והממאן לעשות המצוה בזמנה ומועדה, ולא מזדרז לעשותה בשעתה ועונתה, ואומר עד שאנוח קמעה ואוכל קמעה ואישן קמעה, ומשאיר את המצוה לשעה אחרת. זה גורם נפסד ורע מאד לעבודת ה', שמזה יגרום לו שלא יוכל לקיים המצוות כל ימיו, שבכל שעה סומך על שעה שאחריה, ובסוף יעבור זמן ובטלה המצוה, וחבל על דאבדין ולא משתכחין. ולזה אמר התנא (אבות ב ד) "אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה" "ואם לא עכשיו אימת" (אבות א יד).

וכן שלמה המלך ע"ה אמר (משלי ו ח) "עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך", שההרגל הנפסד הזה יהיה לו טבע ולא יכול לקום משנתו, ואז כל ימיו נרדם ולא ישיג שום מצוה מעשית. וזהו "תאות עצל תמיתנו כי מיאנו ידיו לעשות" (משלי כא כה). ועוד החמיר שלמה המלך ע"ה במדת העצלות הנפסדת, ואמר (משלי כו טו) "טמן עצל ידו בצלחת נלאה להשיבה אל פיו". דקדק במלת נלאה, כלומר אם נטמן ונתפש האדם במדה המושחתת והבוזיה של העצלות, אז תמיד יהיה לאה ועייף. ואף שאחר כך האדם בעצמו ירצה לעשות, ומתעורר משנתו ומזדרז לקיים את המצוות, לא יכול עוד להתגבר על טבעו הרע, וכבר ההרגל נעשה טבע, ולא יכול להשיבה אל פיו.

יש להתרגל במדת הזריזות בעודו צעיר

לכן האיש הנלבב ידחה מעליו את העצלות ויהיה זריז ונשכר מתגבר כארי לעבודת בוראו, ואשריו לאדם כשעודנו איש יתעורר בעודו חם וצעיר, ויזדרז לעשות המצוה בזמנה, ואל ידחה אותה לשעות אחרות, אלא המצוה הבאה לידך אל תחמיצנה (מכילתא פרשת בא). וכדאיתא במס' בבא קמא (לה:): יקדים אדם עצמו לדבר מצוה, שבשביל לילה אחת שקדמה בכירה לצעירה, קדמה ארבע דורות בישראל, עובד ישי דוד ושלמה, ואלו הצעירה עד רחבעם וכו'.

וזהו "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה" (משלי כב ו), כי ידוע שאיולת קשורה בלב נער, והילד תמיד מתעצל ללמוד, לכן מצוה על

האב לייסר את בנו ולהטותו מהדרך השפלה הזאת. אלא "יסר בנך ויניחך ויתן מעדנים לנפשך" (משלי כט יז). כל חינוכו של הנער הוא דווקא מראשיתו ומצעירותו, וצריך לחנכו ברוח היהדות והמסורת בעודו ילד, ואל תמסור אותו לחינוך זר וחסר אמונה. ואל תדחה חינוכו הטוב לזמן אחר, כי "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה".

ואם ח"ו להפך בהיותו נער חינכת אותו בחינוך איך שהוא, ובכוונתך שעד שיגדל יתחנך למצוות, אז גם כי יזקין ויגדל, לא יסור מאותו הטבע והחינוך שבו ויהיה תמיד מושחת ח"ו.

העוסק בעבודת ה' בקרירות וברפיון היצר ינצחהו

סיבה שלישית, והיא דומה לקודמת, והיא הרפיון והחולשה שאדם מתרפה בעבודתו לה' יתברך ובעשיית מצותיו, והוא עושה עבודתו בקרירות דם וברפיון לב ובעצלתיים, ואיננו מתלהב ומתחמם בזריזות ובהתעוררות כשעושה מעשהו לה'. וזו גם כן היא רעה חולה, אשר סוף סוף ינצח אותו היצר הרע, ולא יתן לו לעבוד את בוראו במיטב, ויתקרב ממש בעשיית המצוות ולימוד התורה, ולא יהיה לו אחר כך עוד חשק בעבודת הבורא יתברך.

כשהתורה היא בהתלהבות ובחמימות היא עבודה נכונה ושלמה

אלא האיש הנלבב והירא את ה' במצותיו יהיה חפץ מאד, וצריך להתלהב ולהתחמם ולזעזע כל אבריו בעשותו את דבר ה', וכמו שאמר הכתוב (תהלים לה י) "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך". וזהו כוונת הכתוב (ויקרא ו ב) "זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה", כלומר זאת היא התורה החשובה והמעולה שנחשבת לעבודה נכונה ושלמה, בזמן שהיא עולה על מוקדה, רוצה לומר בהתלהבות ובחמימות גדולה שעולה על מוקדה וכו'. וזהו (תהלים ב יא) "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה".

וזהו לעניות דעתי כוונת הפסוק (שמות י כה) "ויאמר פרעה אל משה לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יוצג ויאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים

ועולות וכו". כי בודאי היצר הרע כשהוא מפתה ומסית לאדם לעבור על דעת קונו, בתחלה לא יכול להגיד לו מיד ולפתות אותו שלא לעבוד את ה', אלא הוא בא אליו במרמה ונותן לו לעבוד את ה', אלא מכניס לו את הקרירות והעצלות, ומזה לאט לאט הוא שולל ממנו את העבודה שגמר, ולא ידע שזה מעשה שטן. וזה "ויאמר פרעה" הוא השטן הוא היצר הרע, אל "משה" הצדיק לך לעבוד את ה', ולא למנוע ממנו את העבודה, "רק צאנכם ובקרכם" רוצה לומר הצטננות והקרירות יוצג, כלומר העבודה תהיה ברפיון ידיים ובקרירות הדם, ואז הוא בטוח שמאליו הוא יעזוב את תורת ה' ומצותיו. אבל האיש הנלבב וחכם יודע מה להשיב לטענותיו, "ויאמר גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות", זאת אומרת שאנחנו נלמד מידך וממך איך שאדם עושה העבירות על פי מצוותיך, הוא עושה אותם בזבחים ועולות ובהתלהבות גדולה ובזיעת אפים, כמו כן אנו עושים מעשינו לעבודת ה', אותו הדבר בעולות וברעדה ובהתלהבות ובחמימות גדולה.

וזה גם כן כוונת הכתוב (ישעיה מג כא-כב) "עם זו יצרתי לי וכו", "ולא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל", והרי הוא כמבואר שהנביא ע"ה משבח את ישראל בשם ה', שהעם הזו יצרתי לי תהלתי יספרו ועובדים אותי ולא קראת יעקב כלומר בלא קרירות ואיטיות, כמו שאדם הולך עקב אחר גודל לאט לאט, אלא "יגעת בי ישראל" עובדים אותי ביגיעה רבה ובזיעת אפים ובהתלהבות ובהאבקות גדולה, וזה גם כן מלת ישראל שמורה על היאבקות וזעזועי הגוף.

כש-רץ לדבר מצוה בכל כוחו למעלה רצים הסניגורים

ולכן לעולם ירוץ אדם בכל כחו לדבר מצוה בשקידה וביגיעה רבה, ואמרו בזוהר הקדוש שהרץ לדבר מצוה כנגדו למעלה רצים הסניגורים ומקדימין הקטגורים, ועל זה נאמר (אסתר ח טו) "הרצים יצאו דחופים בדבר המלך והעיר שושן צהלה ושמחה".

צא ולמד שבשביל ב' ריצות שרץ אברהם אבינו ע"ה דכתיב (בראשית יח ב) "וירץ לקראתם", "ואל הבקר רץ אברהם", שבביל זה הקב"ה אינו יכול לזוז מישראל דכתיב (שיר השירים יז) "מלך אסור ברהטים" וכמו שאמרו רבותינו ז"ל.

הפחד מאיומים מונע אנשים מלחנך את ילדיהם בחינוך כשר

סיבה רביעית המונעת את האדם מלעבוד את ה', והיא הפחד והמורא אשר יפחד האדם מאימת הפריצים, אשר מאיימים עליו שלא לעשות המצוה ההיא, ולוחצים עליו בכל מיני לחץ ואיום להמנע מאותה המצוה היקרה. ומפחידים אותו שיזיקו לו בגופו או בפרנסתו וכדומה מהאיומים המדומים האלה, והאדם הפחדן נרתע ויגור מהם ונכנע להם ונמנע מעשות מצות ה' ותורתו. וכמו שהיה בימי קדם היוונים שרצו לבטל ולשכח את התורה מישראל, וגוזרים גזירות איומות בהרג ואבדן, למי שלומד תורה ומי שמקיים את המצוות, והן בעווננו גם בזמננו זה ישנם גם יהודים מתיוונים, ומאיימים באיומים משונים על אחיהם היהודים כמוהם, שלא לחנך את ילדיהם על ברכי התורה והיהדות, ולא ללמד אותם מסורת ברוח ישראל סבא, וסוגרים עליהם כל הדרכים. וישנם רכי הלבב אשר לבב ארנבת להם, ונרתעים מהאיומים האלה, וחושבים שיכולים לענות אותם, ואז נכנעים להם ומוסרים את ילדיהם היקרים לברות למו. ומפקירים אותם לחינוכם הרע והנשחת, וימסרו אותם למורים שאינם הגונים אשר הם בעצמם ישנאו דעת ויראת ה', ואז בטח יאצילו עליהם מרוחם, ומחינוך כזה כאשר יגדל יהיה בן רשע ומושחת ומשולל מכל היהדות והמסורת. ואף שהאדם בעצמו סר מרע, אך הבן אחרי אשר קבל חינוכו מהמורים המושחתים, לקול אביו לא ישמע, וילך שובב בדרך לבו, ומי גרם לזה, הלא הפחדנות המדומה של האבות שנכנעו לבשר ודם ושכחו אל מושיעם ח"ו.

ולזה הזהיר דוד המלך ע"ה ואמר (תהלים קיב א) "אשרי איש ירא את ה'" כלומר אשריו לאדם שלא מפחד מבשר ודם, אלא ירא את ה', ואז "במצותיו יהיה חפץ מאד" ולא נרתע מאימת הפריצים ולא נכנע להם, ואז ממילא "גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יבורך" כוונתו פשוטה שאז הבנים יתחנכו בגבורת התורה והמצות ויצאו דור ישרים ומבורך.

לכן האיש הנלבב ונגע אלהים בלבבו, לא ישים לנגד עיניו הפחד המדומה, ולא יגור מפני איש ולא ירתע ולא יכנע מלפני בשר ודם, ולא יחשוב שום נזק או הפסד שיגיע אליו מעשיית המצוה או מלמוד התורה. אלא רק קיום התורה אשר הנחילו ה' אלהינו תורת אמת, ישים קיומה לנגד עיניו.

יש לפחד מה יהא על הנוער שלא חונך כראוי

וחכמים ז"ל פירשו הפסוק (בראשית מה לד) "כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי", הכוונה כל אב בישראל צריך לומר לעצמו, איך אעלה אל אבי שבשמים והנערים הרכים אינם אתי, מאחר שלא חנכתי אותם על אדני התורה והיהדות?

צא ולמד מהתנא הקדוש, רבי עקיבא ע"ה שהיה מקהיל קהלות ברבים ועסק בתורה נגד גזרת המלכות, ואמה לו פפוס אי אתה מתיירא מפני אומה זו? והוא עליו השלום השיב לו במשל השועל והדגים (ברכות סא:).

הירא מהשי"ת אינו ירא ממישהו אחר

בספר חובת הלבבות ע"ה, מסופר על חסיד אחד, שאמר כי בוש ונכלם הוא להתיירא מפני מי בעולם פרט להשי"ת.

אם אדם מחבב את רעהו וחולק לו כבוד או מודה לו בעד טובה שעשה עמו, אין זה פוגם כלל באהבת ה' או בכבוד ה'. מה שאין כן לגבי יראה, שאם מתיירא אדם מפני בשר ודם הרי זה סימן מובהק שיראת השם שבו אינה שלמה ותמימה, אם אדם מתיירא באמת מפני השם יתברך, שוב לא יוכל להתיירא מפני יצור שלו.

וכתיב בדברי רבותינו ז"ל, שאם נפל פחד על האדם מפני פלוני, יתבונן בדעתו ויאמר לנפשו, מי בעצם נתן לו לפלוני כח להזיק ולהרע, הלא רק השם יתברך, אם כן הרי מוטב כי אתיירא רק מפני השם יתברך.

ולכן כל אדם ישים לנגד עיניו שאין לשום בריה יכולת להזיק ולהרע אם ה' לא ירצה, ואם כן למה האדם מפחד מהאדם בכדי לעבור על מצותיו ית', והכתוב צוה ואמר (דברים א יז) "לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא".

ועל זה אמר התנא (אבות ה כ) יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר שלא להתבייש מפני שום נברא שבעולם, וגם תהיה קל כנשר ולא תתעצל מלעשות המצות בזמנם, ותהיה רץ כצבי בלי שום רפיון וחולשה, וגם תהיה

גבור כארי ואל תפחד ואל תרתע ולא תגור מפני איש לעשות רצון אביך שבשמים.

וזהו פירוש הכתוב האמור למעלה "והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודיבר אל העם" כלומר אם המצא ימצא איזה מלחמה עם האויב הפנימי שהוא היצר הרע, ושולח איזה גונדה דיליה לאיים על האנשים להמנע מעשיית המצות ומתלמוד תורה, אז "ונגש הכהן" הם גדולי הדור וחכמי העדה. "ודיבר אל העם" בתוכחת מגולה ובצעקה גדולה: שמע ישראל אל ירך לבבכם, אל תלכו לעבודת ה' ברכות הלבב ובחולשה וברפיון ידים, ואל תיראו מאף אחד ולא תגורו מפני איש, ואל תחפזו מעשיכם בחפזה ובבהלה מחמת העצלות, ואל תערצו מפניהם מפני הבושה, אל תעשו עבודתכם במדות האלה, "כי ה' אלהיכם ההולך עמכם", ואם תזכרו את ה' הנורא אז עליכם לעבוד אותו בכל לבבכם ובכל נפשכם. יהי רצון שה' יתברך יזכנו לאהבה וליראה אותו ולעבדו בלבב שלם למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה, ויקיים בנו מקרא שכתוב (דברים לא ח) "לא תירא ולא תחת", "כי עמך ה' אלהיך בכל אשר תלך" (יהושע א ט).

הרב שלום לופס

רב העיר עכו

אברהם אבינו

כסליו תשכ"א

הבריאה היתה למען אברהם אבינו

טוב להודות כי דלים אנחנו, וקצרה דעתנו מהבין גדולתם של הדורות הראשונים, ובפרט רחוקים אנו מתפיסת רום ערכם של אבות אומתנו, ופלאי חייו של צור מחצבתנו אברהם אבינו ע"ה. אשר לפי מדרשי רבותינו ז"ל נרמז בתורה כי כל הבריאה היתה למענו. כמו שכתוב (בראשית ב ד) "אלה תולדות השמים והארץ בהנראם", אותיות באברהם (ב"ר יב ט). ולא עמדה לו צדקתו ותמימותו לחיות בשקט ובשלום, אלא נתנסה בעשר נסיונות שהיו צרות מרות ונוראות, טלטולים, רדיפות, מלחמות, רעב, ופעמיים גזילת אשתו הצדקת ממנו, והאחרון נסיון העקידה של בנו יחידו. ובכולם לא התרעם ולא הרהר, ולא נבהל מכל התלאות הללו, ועמד בכולם, וכל זה מחמת בטחונו הגדול בה', ככתוב (נחמיה ט) ומצאת את לבבו נאמן לפניך. וראוי לנו להתבונן במעשיו ובמעלותיו כדי ללמוד ממנו ולהתאים את מעשינו אליו, כדאיתא בתנא דבי אליהו (פכ"ה) "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב זיע"א".

אברהם פירסם שם ה' בעולם

בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו (נדרים לב), באותו עולם שהיה שקוע באלילות, ולא היתה פינה נקיה וטהורה, ואף ביתו היה מלא צלמים, ומשם היתה פרנסת משפחתו ממכירת הצלמים. בכל זאת הוא עמד לבדו יחידי לבערם מן הארץ. וכל ילד מילדי ישראל לומד בתלמוד תורה מחכמתו של אברהם אבינו (ב"ר לח יג) כאשר שיבר הוא את הצלמים ונתן את המקל ביד הפסל הגדול, ואמר שהוא שיבר את הצלמים שהתקוטטו. ואביו במו ידיו מסרו לנמרוד הרשע כדי לעשות בו שפטים, ולא נרתע מפניו, ונשאר שלם וחזק באמונתו, ומוסר עצמו על קידוש שמו יתברך. והשליכוהו לכבשן האש באור-כשדים, וה' הגין עליו שלא שלטה בו האש, ויצא נקי וטהור בלי שום סיג ופסולת.

אברהם לימד לכולם שיש מנהיג לבירה ויש להודות לו

וגילו חז"ל (ב"ר ל ד) שגם אביו תרח חזר בתשובה. וזאת היתה תעודתו - בכל מקום אשר הוא שמה - לפרסם אמונתו יתברך ומלכותו. את הנפש אשר עשו בחרן (בראשית יב ה), אלו הגרים, אברהם מגייר את האנשים, ושרה מגיירת את הנשים (ב"ר לט יד). ובזוה"ק נאמר על "ויטע אשל" זה אילן שנטעו, ובו היה בוחן את כל מי שבא לביתו, שאם היה טהור באמונתו היה האילן פורס עליו את ענפיו, ואם האיש לא היה טהור אסף האילן את ענפיו והרחיקו ממנו, ובזה ידע אברהם שהוא צריך טהרה. והיה שם מעין מים, ואם מספיק טבילה לאיש ההוא המים יוצאים לקראתו, ואם היתה טומאתו חמורה שאינו נטהר בטבילה אלא בספירת שבעה נקיים תחילה, היו המים מתמעטים. בסיוע מעשה נסים אלו הגיש את עזרתו לכל אלה, הן במזון הרוחני עד שגירן והכניסן תחת כנפי השכינה, והן במזון גשמי. ולאחר שובען כשבאו להודות לו, הודיעם שלא מגיעה לו תודה, ולימדם לברך לה' שאכלו משלו ולהודות לבורא עולם ומלואו, השמים והארץ וכל אשר בהם (ב"ר נד ו). הוא הראשון שהכיר את דת האמת והוא שפרסמה בעולם. ולכן כשנפגש עם מלכי צדק שהוא שם בן נח, כיבד אותו בתואר "קונה שמים וארץ" (בראשית יד יט), מפני שהוא הקנה להקב"ה שמים וארץ, ונחשב כשותף למעשה בראשית בבריאת שמים וארץ.

ולכן נרמז בתחילת הבריאה בהבראם - באברהם, כי היה הכל הרוס עד שבא אברהם, וממנו הושתת ונבנה העולם, הוא האיר עולם ומלואו, הוא הפיץ צדק ודעת אלהים בארץ. וכל כך נערץ ונתחבב על בני דורו, שהיו אומרים לו מלך אתה עלינו, מלך אתה עלינו! ואמר להם, אל יחסר העולם אלוהו, ואל יחסר העולם מלכו, כן איתא במדרש רבה. ברח מהכבוד ועמל בכל כחו להרבות כבודו יתברך, ומאז כבוד שמים נתרבה בעולם וגם כבודו נתרבה, ושרתה עליו השכינה והנבואה. ותורתנו הקדושה העידה עליו והכתירה אותו בכל המעלות, "אברהם אוהבי" (ישעיה מא ח), "ידעתי כי ירא אלקים אתה" (בראשית כב יב). וכן נכתב מקרא מלא, המתאר שלמותו וכליל יופיו, "עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצותי חקתי ותורותי" (בראשית כו ה), תורה שבכתב ותורה שבעל פה. וכולם זכה בשמירתם עד שלא

ניתנו, והוא נזכר ראשון בברכות התפילה, שכל בית ישראל מזכירן אותו בחתימת מגן אברהם.

יש לבער את אליילי זמננו כאברהם אבינו

ובכן אתה קורא יקר, בכל עיר שכונה מושב וכפר, מלא נא את תפקידו של אברהם אבינו! חזק לְשַׁבֵּת ולבער את אליילי זמננו הרחק נא את כל קרוביך חבריך ושכיניך מכל התרבות הזרה, השנואה בעיני אלקים ובעיני אבותינו מיסדי אומתנו!, אל תקרב לסרטים המתועבים, המתעבים מסאבים וממיתים מיתת נפש כל הקרב אליהם. ולא למועדונים המיועדים לדבר עבירה, כי מטרת במות אלו לפטם בהם את הבנות והבנים בפריצת גדרי הצניעות. וידעת כי רבים חללים הפילו, ובעצה נבערה זו מרחיקים את הבנים מעל שלחן אבינו שבשמים, כי בעוונותינו הרבים מועדון זה משמש להם תחליף במקום בתי כנסיות ובתי מדרשות. ואל תקרב לאילי הספורט, שבגללן רבתה הבערות בעולם, שכל אלה הדבקים בהם הם תמיד כשכורים ולא מיין, טף וזקן נוטשים את מלאכתם את תפלתם ואת תורתם, וכל דעתם שקועה בעמקי המשחקים הללו, והם הופכים את שבתות קדשנו לחולי חולין. ועל זה המלצתי מה שכתוב (קהלת ב' יד) "החכם עיניו בראשו", שהוא בניגוד לאותם האנשים המתקהלים אלפים ורבבות, וכולם עיניהם ברגלים של השחקנים.

אין אנשים אלו מעריכים דבר בעולם אלא גבורת הרגלים, אינם מחפשים את החכמה כי החכמה אינה ברגלים אלא בראש. ומי שמעריך ומחפש את החכמה מסתכל בראש. ולכן מסיים "והכסיל בחשך הולך", כי מי שחסרה לו החכמה והוא הכסיל הוא הולך, כי אמנם הרגלים אצלו פועלים כסדר, הוא הולך והוא בועט, אבל בחושך, לא זוכה לאורה, אור החכמה נסתר ונגנז ממנו, ומה הנאה לו? מסכן זה, כל עולמו בעיטות, בעתון ברדיו, ברחוב בכפר, בהקיץ ובחלום, בכל בועטים הרגלים, הוא בועט הוא רואה בעיטות, הוא חושב על... אבל האמת כי הוא בועט בעצמו, בראשו עצמו, והוא נשאר כסיל, התרחק והתרחק מאילי הספורט, ואז תחכם!

אין להבהל אלא לעמוד איתן ולא לסור מדרך הישר

אל יבהילוך כל הנמרודי"ם של זמננו, כל שלוחי השטן למיניהם, המפתים או לוחצים להרחיקך מהתורה ומעבודתו יתברך, חזק ועודד את כל אחיך ומכיריך לעמוד איתן, ולא לסור מהאמונה והבטחון בשמו יתברך, לא להכנע חלילה לבשר ודם, ולא לזוז ממסורת אבותינו אפילו כמלא נימא. כי כל המתחיל להכנע ולהשתעבד למדריכים ולשליטים החופשים, סופו נפול יפול יותר. ומי יודע מתי יזכה להשתחרר ולקום מנפילתו? צאו וראו! יש מושבים וכפרים שעמדו על נפשם בתחילתם, לחמו על צביון דתי, על חנוך דתי, ועל חיי תורה ומסורת! לחמו ולבסוף במוקדם או במאוחר השיגו את הנצחון, השיגו את האושר והברכה, השיגו את השלום והמנוחה, המדריכים שלהם טובים, ושום זר לא יבוא בגבולם. ולעומת זה צאו וראו, הישובים אשר נכנעו למסגרת חופשית למדריכים חופשים וכו'... את הזקנים מרשים להכנס לבתי-כנסיות ואת הנוער מרחיקים ומנערים אותם מתורה ומצוות, שם יספרו לכם כיצד איבדו את האושר וכל שמחה, שם תראו את התהום העמוקה בין האבות לבנים, שם תראו את הירידה האיומה של הנוער, שאין לו בעולמו אלא משחקים, מועדון, גדודי נוער ועתונות קלוקלת וכו'. ולכל מה שיאמר להם המדריך החפשי כופפים ראש, ונמשכים אחריו כשה לטבח, שם תראו! כי לא יבושו אותם קהילות או משפחות שהיתה הצניעות אצלם לתפארת. עתה בכל שמחה מתחילים הרקודים השטניים לערבב את השמחה של מצוה, ותיכף נותנים יד ליד ברקודים מעורבים. זה שאמרתם שאם נכשלים בתחילה ממשיכים לנפול, ואחריתה מי ישורנה. וכל זה גרם להם שלא למדו, ולא הלכו בדרכי אברהם אבינו שניפץ את הצלמים ומרד בנמרוד, ונשאר נאמן עם אדון הכל, והוא הצילו והצליחו ורוממו על כל בריותיו.

בנסיון של לך לך יש להוסיף מהמתרחש בזמנינו, כי הנוסע לארץ חדשה בודאי יצטרך הרבה לסידורו במקום מגורו החדש, וזקוק לעזרת אנשי המקום אם במלאכה, בכלכלה, או בשיכון, ועלול להתקל בתנאים וקשיים שיהיו מתנגדים לרוחו ולאמונתו. ובודאי היו נסיונות כאלו לאברהם אבינו, והוא עמד בכלם. כי בכל מקום בואו בנה מזבח וקרא בשם ה', והליכותיו

היו כאשר דבר אליו ה' בדבקות בו ולשמו יתברך. ואמנם עם ישראל שמר על סגולה זו, וכשנגזר עלינו הגלות ונתרחקנו מעל אדמתנו, וזו היתה גזרת "לך לך" על כל עם ישראל, עמדנו מול כל הקשיים הגזרות והפיתויים כחומה איתנה. ולא הפרנו ברית ח"ו, ולא עזבנו את תורת ה', ואלפי שנים שמרנו עליה מכל משמר. וגם כאברהם אבינו התמרדנו בכל הנמרודיים, ולא הפחידונו הכבשנים הרבים שהושלכו בהם מבחירי עמנו ובניה. פשטנו צואר לטביחות הריגות שמדות וענויים, ונשארנו דבקים לנצח באמונתנו, בתורתנו, ובאהבתו יתברך. תמורת חיי שעה זכינו בחיי עולם, בין לאותם שזכו למסירת נפשם על קדוש ה', ובין לשארית הפליטה שהמשיכו את השרשרת ומסורת אבות ראשונים.

גם היום ישנם נסיונות קשים

ומה המצב עתה כשזכינו פעם שנית ב"לך לך" אבל לא בגזירה ראשונה ששולחנו אל ארץ זרה, אלא ללכת חזרה ולשוב אל ארץ נחלת אבותינו. ועמדנו מול אותם הנסיונות בארצנו הישנה - החדשה ומול קשיי הקליטה, עבודה, ושיכון וכדומה, שלפעמים בעוונותינו הרבים מותנים בעזיבת המסורת, ובפריקת עול מלכות שמים מעלינו ומעל בנינו. האם אין זה מפליא כל רואה, וכל אדם יתמה על עצמו, במה נשתנינו מכל הדורות שעמדו בנסיון. איך פיתונו ונתפתינו, איך פחדנו פחד שוא מבני אדם, ולא פחדנו מהאל יתברך שבידו להרע ולהטיב, ומאתו החיים והשלום וקצבת מזון לכל חי, והוא משגיח לתת לכל איש כדרכיו. איך נסיון זה של שובנו לארצנו הביאנו לידי בזיון, מוטב שתתעורר החרטה, ונתפלל ונתאמץ לאזור חיל, לשוב ולהשיב לחיי תורה ואמונה כימי קדם.

יש להתחזק בתפילה העומדת ברומזו של עולם

אתה הקורא! בעיר במושב ובכפר, הקשב ושמע לקול הקורא אליך! אל תתמהמה, ואל תתעצל! תהיה נא אתה אברהם של שכונתך, הזדרז וזרז לעבודת ה', התחזק וחזק את האמונה בלבבות, הם גיירו את הגויים, אתה גייר את היהודים! השכם והערב לבית-הכנסת, עשה כל אשר בכוחך שבית

התפלה לא יהיה סגור במושב או בכפר שלכם. זכרו כי התפלות אבות תקנום (ברכות כו:), וברכה ושפע רב לכם ולכל העולמות על ידי התפלות השכם והערב. וחז"ל (ברכות ו:): גילו לנו שהם דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם, נא נחוס על עצמנו, ואל נזלזל בהם, כי בעון זה השפע מצטמצם והברכה מסתלקת, והמשתכר משתכר אל צרור נקוב (חגי א ו').

אתה אברהם! זרע אברהם אוהבי, חזור בך מהרדיפה אחרי ההבל, חזור בך מאהבת התענוגים והמותרות, פקח עיניך והתבונן על תכלית חיך. דע כי אהבת ה', לפי המדה שאדם זוכה לה, מצילתו משטן ומכל כשלונות ופגעים רעים. אהבת ה' מביאתו לאהבת תורה ומצות, ומביאתו לכל מצות הטובות ולמעלות רמות ונשגבות, ובודאי כל אוהב ה' יזכה להסתופף בהיכל האהבה, ויזכה להיות מבני היכלו של אברהם אבינו עליו השלום.

כשהאדם עושה חסד נוהגים עמו מהשמים בחדס

קורא יקר! אתה אברהם! חזק והתחזק להרבות חסד בעולם, ולפזר צדקות! כמדתו של אברם אבינו שמשכנו פתוח לכל הרוחות. ולא החזיק טובה לעצמו, רק לימד דעת את העולם להלל ולשבח ולברך את מי שאמר והיה עולם. הוא זכה לתכלית הרחמים, שאפילו על סדום ועמורה עמד בתפלה, וכמה עמל ויגע למצוא להם פדיון, אלא שהיתה סאתם מלאה ולא נמצאו בהם אפילו עשרה צדיקים. כן אתם עוררו תמיד את מדת הרחמים על האשה ועל הבנים, על אחים ועל כל אביון ומעונה. ופירשו (בספר קדושת לוי בפרשת בשלח) "ה' צלך על יד ימינך" (תהלים קכא ה) שכל תנועותיו נראות בצל, וזה רמז שה' מתנהג עם האדם מדה כנגד מדה, לפי מדתו של אדם בחדס וברחמים, כן יגבר חסד ה' עליו ויתן לו רחמים.

אוסף כמה שורות לילדי ישראל. ילדים חביבים! בודאי אתם אוהבים את אברהם אבינו, קראתם וספרו לכם כי היה חכם ונבון מעת היותו ילד, לאביו היה בית חרושת של פסלים, הם כמו בובות, שהיו משתחווים להם כל העולם וגם משפחתו של אברהם אבינו עבדו פסלים.

ואבינו היקר והצדיק הוא לבדו שחק על כולם, שיבר את הפסלים, את

מאמרים | כא

הבובות שהיו עובדים, וממנו צמח וגדל עם ישראל, עם השונא כל אמונות שקר, וזכה לתורת אמת.

גם אתה ילד נעים יכול להיות כמו אברהם אבינו, אם תאהב את ה' תשמור תורתו ומצותיו, ותקבל שכר גדול מה' בעולם הזה ובעולם הבא. דע בני כי כל ברכה, תפלה, למוד תורה הקדושה, וכל פעם שתלך לבית-הכנסת, שכר גדול שמור לך. כך עשה אברהם אבינו מזמן היותו בן שלש שנים, רק בן שלש שנים, הוא לא אמר שהוא ילד וצריך לשחק, מאז הוא אהב לעשות מצוות, להשכים לתפלה ולעסוק בתורה, ולעשות טוב וחסד.

ילד יקר! בודאי תשמח אם תקבל תעודה טובה וציונים טובים, אם תהיה צדיק כמו אברהם אבינו ותשמור את מצות ה', זאת תהיה בשבילך התעודה הכי יפה והיותר יקרה. את אברהם אבינו לעולם לא שוכחים, וגם כל הצדיקים שכמותו לעולם לא נשכחים, התעודה של הצדיקים קיימת כל ימי עולם, וגם בעולם הבא הם מתענגים ומקבלים שכר מלא.

ילד חביב! אם זכית לאבא ואמא טובים, שגם הם מדריכים אותך בדרכי ה', ומצוים עליך תמיד להתפלל ולעבוד ה', טוב לך אם תשמע בקולם, אשריך אם תקשיב לעצתם, כי בזה תאריך ימים ויוסיפו לך שנות חיים, אתה מקיים בזה גם מצות כבוד אב-ואם, וגם מצות ה' אבינו שבשמים.

הזהר! אל תלמד מילדים הרעים המרגיזים את ההורים שלהם, הבורחים מבית הכנסת, והמאבדים זמנם יום ולילה ברחובות ובחברת הילדים הפושעים. כל מי שלומד על אברהם מוכרח להיות ילד טוב, ולמי שיש שכל מוכרח ללמוד ממעשיו של אברהם אבינו עליו השלום.

ויש ילדים שאין להם אבא ואמא צדיקים, ולצערנו רבים הם ילדים כאלה בזמננו, שאין להם חינוך טוב, שאין מי שידריכם בדרך התורה והאמונה. ילדים כאלו שהם עזובים לחנוך הקלוקל ולהשפעת הרחוב, ילדים כאלו הם עלובים, מסתכלים על החברים או השכנים שגם הם ילדים ויודעים כל מה שיהודי צריך לדעת, מברכים, מתפללים, התרבות והנימוס שלהם, הכל יהודי ומתוק וטעים, והם עלובים, ובלבם הטהור מכרסמת השאלה למה

מקפחים אותי? למה גוזלים ממני אושר כזה? המזון הרוחני חסר לי, נפשי ערבה וצמאה, עד מתי?

יש ללמוד מאברהם שהתעלה על סביבתו והיה מאמין בה'

לילדים אלו, שגם הם חביבים, מצאנו תשובה מספקת לכל שאלותיכם, גם אברהם אבינו היה ילד כמוכם בדיוק, סביבתו כולה רשעים, וגם אבא ואמא שלו עבדו עבודה זרה. אחרי שהבין שדרכם שקר והבל, הוא בחר באמת, בדת האמת, ובתורת האמת שלנו, והוא הקטן נצח את כולם. גם אתה חביבי, גבור קטן, תוכל לנצח, איש לא יוכל להפריע לך כי הנשמה הגדולה היא מנצחת, והאהבה את ה' ותורתו, יש לו נשמה גדולה, כנשמתו של אברהם. ואבא ואמא העוברים על מצות ה' יש להם נפש קטנטונת בגוף גדול, ולכן הם חלשים וישארו חלשים כל עוד שלא יחזרו בתשובה, וכל עוד שלא ישמרו את מצותיו יתברך. וגם תרח אבי אברהם, והמלך הרשע שהיה בדורו של אברהם נמרוד, לא יכלו לעשות לו שום רעה, כי ה' עזר לו ושמר אותו והצילו גם מהאש. מדורה גדולה של אש הבעירו תרח ונמרוד, והשליכו את אברהם אבינו לתוך האש הגדולה וה' הצילו, כך ה' מציל את כל הילדים והיהודים שיאמינו בו ובתורה הקדושה.

עשה זאת בני והצל את חיך ואת עתידיך! רוץ יום יום לבית-הכנסת! אתה יכול להכנס גם מבלעדי הוריק, שם יקבלו אותך באהבה ובחיבה. שם תלמד יום יום כיצד חי אברהם אבינו, וכיצד עבד את ה', שם תשמע ותלמד גם תורה ומצוות. תחפש במקום מגורך קבוצה שלומדים תורה, תצטרף אליהם ותשב על ידם, ויום יום תוסיף בלמודים ובידיעת ה' ודרכיו הישרים. תלך בדרך זו בתשוקה ואהבה ואל תעזבנה, יהודים! ילדים! אל תעזבו את ה' הטוב! אל תעזבו את תורתו החביבה! אל תעזבו את תפלתו ועבודתו, אל תעזבו את הדת שלכם, שלנו, ושל כל ישראל לנצח. ובזכות זה ה' ישמרכם וישמרנו, ולעולם לא יטשנו ולא יעזבנו, ובזכות זה נזכה לתשועת עולמים בבנין בית-המקדש, ולראות פני משיח צדקנו בב"א.

הרב שלום לופוס

רב העיר עכו

חובתנו בחנוך הבנים

אל העוילים החדשים בכל אתר ואתר

אחים יקרים!

עמדתם בגבורה באלפי שנות הגלות, ושום כח ושום גזירה לא יכלו לפגום את קדושתכם ואמונתכם הטהורה, תמיד ידעתם להעריך את תוה"ק ואת אוצרות החיים הגנוזים בה ובשמירת מצוותיה. גם ידעתם כי לא יתכן יהדות בלי יראת שמים, ודאגתם להקנות לבניכם חנוך תורני ויראה טהורה בעלותכם לארץ הק' הבנתם כי עליכם להוסיף בתורה ובעבודת ה' וראשית מטרתכם היתה להבטיח חנוך כשר לבניכם.

ומה גדלה חרדתנו בראותנו כי רבים הכזיבו ולא עצרו כח לעמוד מול נסיונות החופשיים, ומיד הפקירו כל היקר והקדוש, ומוסרים את בניהם ובנותיהם לחנוך זר לעם ישראל, שעלול לערטל אותם מאמונה ולחנכם לפריקת עול תורה ומצוות.

תמימות יתירה גרמה לכם להאמין לכל מסית ומדיח כי חנוך זה לא יזיק לבניכם, בזמן שסוף חנוך זה להמריד אותם בכם ובמלכות שמים, שימו לב למהר לתקן את מעשיכם שלא תאחרו את המועד, זכרו כי כל עמלכם לגדל בנים כשרים וכל בן ובת אשר כל חללי דעלמא אינם כדאים בתמורתם - איך נהגתם קלות ופזיזות למהר למוסרם לכל הדופק על דלתיכם. אם בקשו מכם חפץ יקר לפקדון כמה חקירות ובדיקות הייתם עושים עד שתבררו את נאמנותו של התובע, ובניכם ובנותיכם כאילו ח"ו אינם שלכם, ובידכם הנכם מוסרים אותם בידי זרים לעשות בהם כרצונם ובניגוד לרצונכם ומצפונכם, ובעיקר נגד רצון הבורא ישתבח שמו לעד. **שומו שמים!**

יש טועים לחשוב כי לבנות אין צורך בתורה, ולכן הם מוסרים אותן לחנוך חופשי, וזה פשע איום, ואדרבה להן מוכרח חנוך נקי וכשר, כי כל פגם בכבוד הבנות וצניעותן, סכנה לכל עתידן, והבת שתתרגל עם הבנים תסיר את מסוה הבושה ומיד שתתבגר לא יוכלו לעצור אותה בבית אף לרגע, ויום

ולילה רגליה בחוצות, ותלך עם מי שתרצה, ולכל מקום שתרצה, ובודאי בהנהגה כזאת את כבוד משפחתה מחללת, וגם אחרי חתונתה אין להאמין בה על כשרות וטהרת הבית, ועוד פשעים רבים שאין להעלותם על הכתב, כי לצערנו בחנוך החפשי הכפירה משחיתה בלי רחם ועצומים כל הרוגי-ה, ומה יעשו הבנים והבנות ולא יחטאו אם מתחנכים ללא אמונה ויראת שמים.

תנו דעתכם להבין כי חנוך חילוני הוא חפשי מן המצוות, במשך הזמן הבן לא ירצה עוד להתפלל, וכשיגיע לבר-מצוה לא ירצה להניח תפילין, וקל בעיניו לחלל שבת, וגם לאכול מאכלות אסורות. ואל תשלו את נפשכם לחשוב כי אתם תחנכו אותו בבית, כי בשום אופן לא תוכלו לשמור אותו מהשפעת בית הספר, המורים והחברים החפשים הם הקובעים. פקחו עיניכם וראו מה עלתה להם לאלה שקבלו חנוך חפשי, אלו הם הבחורים והבחורות החפשים שאתם פוגשים אותם יום יום המלעיגים לכל הקדוש והיקר לנו מדור דור, והם משמשים כשלוחי או פקיד חפשי, או קרוב לא אשה בעצת בעלה ולא האיש בעצת אשתו, גם הם יועצים לרעה, הזהרו מהם ומעצתם, וגם אל תשאלו את הבן או הבת איזה חנוך הם רוצים, איש ואשה שזכו לאהבת תורה ויראת שמים הם שואלים רק בעצת ה', ובימים אלו נזכור את מעמד הר סיני שמסרנו את בנינו ערבים על קיום התורה. והמגדל בניו ובנותיו לתורה, לאמונה ושמירת המצוות, הוא אשר ממלא את חובתו כלפי שמים, נזכור כי כתת התורה מונח לפנינו וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול. נתחזק להנחיל את התורה לבנינו אחרינו אז נצליח ואז נשכיל. אמרו חז"ל: כל המשמר את התורה - נשמתו משתמרת, ונשמרתם מאוד לנפשותיכם ונפשות בניכם, חזקו ואמצו בתורה כי היא חיינו ואורך ימינו. תנו כבוד לתורה!

המצפה לעזרת ה' וישועתו

הרב שלום לופס, עכו

חובת החינוך התורני

פסח תשי"ט

גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהבן מתירא מאביו יותר מאמו
מפני שמלמדו תורה (קדושין לא.).

מאמר זה מלמדנו הקשר בין האב לבן. אביו מלמדו תורה, והתורה היא הבנין של הבן וקיומו. וכבר גילו לנו רבותינו, כי יסוד קריאתו של הילד בשם בן, להורות לשון בנין. "אל תקרי בניך אלא בוניך" - שצריך ללמדו ולחנכו חינוך טוב והגון, כדי שיהא גדולו ובנינו חזק ומועיל, הן לעצמו והן לישבו של עולם. עד שכל רואיו יכירוהו בטוב מעשיו ובכושר מדותיו וביראת ה' שעל פניו ויעידו ויגידו אשרי שזה ילד, אשרי שזה גידל. ואיזה חינוך מבטיח את התוצאות והפירות האלו - רק חינוך התורה הקדושה, מוסר ה' ולמוד ההליכה בדרכי הנעימים. ואת כל זה והמסתעף ממנו התלמיד רוכש וקונה רק בחינוך התורה ובישיבות הקדושות. התלמיד הזוכה לחינוך כזה הוא הבנין הנהדר המתנוסס לתפארה. התלמיד עצמו אינו מתפאר ח"ו. הוא עסוק וחושב איך להתקדם ולעלות במעלות התורה, איך לטהר את מדותיו ואיך להתקדש במצותיו יתברך ובעבודתו. אין לו פנאי ואין מקום במחשבתו על התפארות. הוא יודע רק שהוא תלמיד, מקודם בתלמוד-תורה, ואח"כ בישיבה קטנה, ומשם לישיבה גדולה, ומשם לישיבה יותר עליונה. וזו היא מעלתו הגדולה שזכה להיות תלמיד, זכה להבין ולהשכיל בתוה"ק, זכה לחכמה אמיתית, "כי היא חכמתכם ובינתכם". הוא עצמו אינו מתפאר, אבל הוריו מתפארים בו, עם ישראל מתפאר בו, וכביכול ה' מתפאר בו. ועל הבן היקר הזה נאמר: "ישראל אשר בך אתפאר". וזוכה לתואר הנכבד "תלמיד-חכם". "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם" - בנים כאלו שידעו הוריהם לדאוג לחנכם וללמדם תורה, הם המרבים שלום. ולא רק בביתם הפרטי יש שלום, אלא בכל העולם כולו, ולכן - "אל תקרי בניך אלא בוניך".

ב.

לעומת זה אם ההורים היו טפשים, ושלחו את בניהם לחינוך שאין בו תורה ויראת-שמים, בעוה"ר הם מרבים מחלוקת והרס בעולם. בביתם הפרטי אין שלום, כאשר רואים בענינו יום יום. כי כאשר גדל אותו הבן מעט, הוא תופס את השלטון בבית, האב חדל להיות אב ולא נשאר שום ערך לדבריו. ולא רק שהבן אינו מתיירא מאביו, אלא שהאב מתיירא מבנו. והבן עושה מה שלבו חפץ והאב מפחד להוכיח אותו ולמחות בידו, כי על פי רוב אין תועלת להוכחתו, מפני שחינוך ללא תורה הוא חינוך לפריקת עול מלכות שמים. מחינוך זה יצאו כופרים ופושעים ובוועטים בכל קדשי ישראל. הרבה מקרים יש שהבנים מעיזים פניהם ואומרים להורים: אתם טפשים שאתם אדוקים. והם צודקים - כיון שאותם ההורים עשו טפשות. הם היו טפשים כשהכניסו את בניהם לבי"ס חפשי, ועל כן ראויים הם לאותן בעיטות שבוועטים בהם אותם בנים סורים, מפני שהם הרסו את ביתם בידיהם. הם הרסו את עתידם והרסו את יהדותם. אותם ההורים מסכנים ועלובים ביותר, כי הם מפחדים לשמור את דתם בפני הבן. אין בכוחם לשמור את השבת עוד בביתם, כי בעוה"ר הבן החפשי מצפצף על זה. הוא רוצה להבעיר ולעשן ולעשות מעשהו בשבת כמעשהו בחול. והוא רוגז ומצטער למה הוריו נשאר עוד אדוקים, והוא רוצה לחנכם באותו חינוך אשר הם בעצמם בחרו לו. הביטו והתבוננו, האם יש הרס גדול מזה - אם בבית של יהודים ששמרו תורה ומצוות יגדלו בנים כמו גויים גמורים! אם האב היהודי מפחד מבנו הגוי - היש הרס גדול מזה? ועל כגון זה המליצו: "ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן".

לכן, אחים יקרים! כל מי שעדיין בניו ברשותו, כל מי שחס על בניו ועל עתידם, אל יעשה טפשות כאותם ההורים. אל יהרוס את שלום ביתו ואל ירבה מהרסים בעולם, אלא יעמיד ויגדל בניו ובנותיו לתורה ויראת-שמים. או אז ירבה השלום בעולם. - "אל תקרי בניך אלא בוניך" - ובזה אתם ההורים תקראו באמת חכמים ונבונים.

ג.

ולעורר את הלבבות אעתיק מאמרם ז"ל בספרי: "תניא - ולמדתם אותם את בניכם לדבר במ" - מכאן אמרו כשהתינוק מתחיל לדבר אביו מדבר עמו לשון הקודש ומלמדו תורה. ואם אינו מדבר עמו לה"ק ואין מלמדו תורה, כאילו קוברו, שנאמר: "ולמדתם אותם את בניכם" וכתב בתריה: "למען ירבו ימיכם" - אם למדתם אותם את בניכם - ירבו ימיכם וימי בניכם, ואם לאו - יתקצרו, שכך ד"ת נדרשין, מכלל לאו אתה שומע הן, ומכלל הן אתה שומע לאו". ע"כ.

דבריהם הקדושים והנאמנים ראויים באמת להחריד ולזעזע את כל אחינו בני ישראל שיבינו עד כמה גדולות הן האחריות והחובה לפעול ולהפעיל לחינוך התורתי ולהתעורר מהתרדמה והאדישות האופפת את כולנו. אבות ואמהות, יראים ועסקנים, רבנן ותלמידהון! נמס כל לב למראה הירידה המבהילה והזלזול הנורא בערך הבנים והבנות, על מה מוותרים? - לא ח"ו על דברים פעוטים, כי אם על עיקר העיקרים. לא ידעו להעריך את חייהם של הבנים ואריכות ימיהם, וכמו שנאמר: "כי לא דבר רק הוא מכם כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים". רבותינו בתוכחתם המגולה באהבתם לבני ישראל ובדאגתם לעתידם ולקיומם ולחייהם היקרים מכל יקר, מכריזים בקול גדול, בדברים ברורים ומפורשים, - "מי האיש החפץ חיים!" והרי חיינו וחיי בניו תלויים רק בזה; אם למדתם אותם את בניכם - ירבו ימיכם וימי בניכם, ואם לאו - יתקצרו. אזהרה זו, דומה לשלט המעמידים במקומות מסוכנים וכותבים עליו באותיות גדולות: **סכנה! זהירות! המות אורב לנו!**, כן משמעותה של האזהרה שלהם. יהודים! למען חייכם של בניכם ובנותיכם תהיו מוכנים לעשות הכל. אולם אל תבהלו, כי לא נבקש מכם עבודה קשה למענם. בלי עמל וטורח תבטיחו את חייהם רק תדברו עמהם בלה"ק, דבורים קדושים וטהורים, ולמדתם אותם תורה. תזהרו מאד אחים חביבים, ותבטיחו את החיים לבניכם היקרים. תכלית אזהרתנו שתחיו אתם ובניכם. ולכן שננו לעצמכם, כי אב שאינו מלמד את בנו תורה, כאילו קוברו. בלי תורה ח"ו, מתקצרים הימים. רק התורה החמודה והחביבה היא מאריכה את חייהם של בנינו ובנותינו היקרים. והמגדל בניו לתלמוד תורה מבטיח להם חיים טובים ומאושרים למען יחיו הם וזרעם.

ד.

אחינו בני ישראל! בני אברהם יצחק ויעקב! היתכן שנבגוד בבנינו? היתכן שנפקיר את כל היקר לנו? עורו והתעוררו לפקוח עיניכם על דרכיכם. זכרו כי אתם צאצאים לעם קשה עורף. עם אשר עמד באמונתו בכל מיני נסיונות באלפי שנות גלות, ואת תורתו לא שכח, ועל דתו וחינוך בניו שמר במסירות נפש. שום כח שבעולם לא יזיזו אפילו כמלא נימה, מאהבתו לתורת אלוקיו. היתכן כי תסכימו שיהיו ילדיכם מנותקים מהתורה? היתכן שתראו בהשחתת דרכיהם ובחינוכם הנבוב והריק מכל מוסר ויראת שמיים, ותוסיפו להחריש? עד מתי תהיו טועים ותועים מדרך האמת, תורת אמת! האינכם יודעים כי דרכם של הורים אלו היא נגד ה'?" האינכם רואים את התוצאות המרות של החינוך החפשי? האינכם שומעים את התעתועים והעזות של חניכים אלו הפונים עורף לעם ישראל ולועגים לכל קדשיו? בודאי שאתם כן יודעים את כל זה וכואב לכם מעט או הרבה. אם כן עד מתי תחרישו? למה לא תתקנו את המעוות? דעו הורים רחמנים! מה שתוכלו לעשות היום לא תוכלו לעשות יותר מאוחר, כי תאחרו חס וחלילה את המועד. רבים בעוה"ר לא שמעו לעצה ועתה מעיהם מתחתכים ואין בידם להושיע. איש אל יעשה כמעשיהם! איש אל יפקיר את ילדיו! כי תבינו, ומחובתכם להבין בהקדם ויפה שעה אחת קודם, כי ילדיכם יקרים מכל יקר, וכל חללא דעלמא אינו שווה כלום כנגד צפורנם הקטנה שלהם. עתידם של ילדיכם וכל אשרם תלויים בהבנתכם ורצונכם העז ואומץ לבבכם. אם תשארו פחדנים וחלשים, ואם תקשיבו להדרכת היועצים הרעים ח"ו הרי הרי אתם במו ידיכם מסירים את הילדים מאחרי ה' ובמו ידיכם הרי הם נהפכים לבנים זרים. ואם תשמעו לקול ה', לקול מצפונכם האמיתי - אז תזכו לבנים כשרים והגונים, לבנים קדושים וטהורים, יראים ושלמים. בני! "אם יפתוך חטאים אל תאבה, אל תלך בדרך אתם, מנע רגלך מנתיבתם". והלכת בדרכי התורה אשר אין אושר ועושר כשלה. "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום".

ה.

ולבסוף הנני פונה לחברינו המשרתים בקודש בכל אתר ואתר. רבנים ועסקני צבור, גבאי בתי הכנסיות, חברי הוועדים הדתיים וכל חובבי התורה.

מורי ורבותי! הופקדתם שומרים על חומת הדת ומשמרת התורה הקדושה. אל דמי לכם! עמדו איתן על משמרת הקודש, לא לשקוט ולא לנוח. דעו את המשימה המוטלת עליכם, כי בידכם למחות ולהוכיח, להסביר ולהשפיע, לפעול ולהפעיל, לפדות ולהציל. לזכות ולזכות את ילדי ישראל לתורה ולאמונה. בימים אלו ניתנת לכם ההזדמנות לקדש שם שמיים קומו ואזרו חייל לעורר נרדמים, כי ימלאו את חובתם לילדיהם הזכים והטהורים, וכולם ידעו ויכירו כי אשרם והצלחתם תלויים בחינוך התורה והיראה, כמו שכתוב: "לא ימושו מפִּיךָ ומפי זרעך מעתה ועד עולם".

רבותי! עת לעשות לה', נזדרז ונתמסר למען הצלחת תפקידנו, וכל העוסקים בצרכי ציבור לשם שמים, זכות אבותם מסייעתם ושכרם כפול ומכופל מן השמים. והחשבון פשוט, כי כל המזכה את הרבים זכות הרבים תלויה בו. ובזכות התורה וגידול בנינו לתורה, נזכה לגאולה השלימה, ויתקיים בנו מקרא שכתוב: "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". אמן ואמן.

הרב שלום לופס

רב העיר עכו

תורת ה' תמימה

כסליו תשי"ט

אחים יקרים! כדי לעמוד ולהעמיד את בנינו החביבים על דרכי התורה הנעימים, שומה עלינו להתבונן בכמה ממאמרי רבותינו ז"ל ומהם נלמד מה רבו מעלות התורה דרכי לימודה, והשקידה על דלתותיה, כי אלה השולחים את בניהם לשיבות רק על יסוד חישובים פעוטים של כלכלתם וכדו' אינם מסוגלים להבחין בין ישיבה אמיתית למוסדות אחרים, כי הרי המטרה אצלם רק להשתחרר מהבנים ולשלחם מעל פניהם ודא עקא שהרבה נכשלים גם במוסדות חופשיים וחולשתם זו גורמת שבניהם סופם יוצאים לתרבות רעה, והורים כאלו בקלות דעתם הם נהפכים לאויביהם בנפש של הבנים והבנות, שהרי הם בעצמם כששולחים אותם למוסד חופשי הופכים אותם לחוטאים ופושעים! וכיום דברינו אינם תאוריות והשערות בלבד, כי כבר הנסיון בעבר מספיק ללמד לקח למי שרוצה לפקוח את עיניו.

בדברים אלה, יצאנו אולי ממסגרת מטרת מאמרנו, אולם הדברים צריכים להאמר כדי שהשומע ישמע, ויחרדו אבות על עתיד בניהם, ואיש אל יזלזל ואל ימעול בפקדון היקר המסור בידו מאת היוצר והבורא כל העולמים, ואותה האמונה הטהורה והתורה הקדושה אשר זכינו להם זה אלפי שנים וזכינו להעבירים מיד ליד מאבות לבנים, גם אתם הורים נאמנים תראו למסור אותם לבניכם ולבנותיכם, ושימו לבכם, כי אחת היא המטרה ואין זולתה! אם גידלתם את בניכם לתורה ולאמונה, ואז הצלחתם! ושישו ושמחו כי הבנים נשארו לכם ונשארו לה' ולעבודתו, אחרת חלילה! אותם ההורים נכשלו כשולן חרוץ ואין להם טעם בחיים. כי בנים אשר התחנכו לסור מדרכי ה' גם בהוריהם הם בוגדים סוררים ומורים, ומה הנאה להם בעולמם בראותם שכל עמלם לריק ויגיעם לבהלה, ובניהם הולכים אחרי ההבל ולא אמון בם, ואמנם רבים הם ההורים המתחרטים וצועקים אוי מה עשינו חבל! חבל! אולם כעת אין להם מושיע! והבן לא עונה ולא מרחם, כי על דרך זו התחנך בעוה"ר להסתכל על הוריו כטפשים ומטורפים, וללעוג לדת ולהתרחק מחקות ה' ותורתו. ה' ירחם ויתן לנו רחמים לרחם על בנינו

מאמרים | לא

כרחם אב על בנים, אבות רחמנים מי יתן ותבינו את התמורה שחוללתם בבניכם בחנוך החפשי הם מחרידים עולם ומלואו במחשך מעשיהם, ואם הייתם מקנים להם את החנוך התורתי היו מאירים מסוף העולם ועד סופו, ברוך המבדיל בין חושך לאור!

מרבבה תורה מרבבה חיים

ועתה הנני פונה אל ההורים שמטרתם ברורה, לגדל בניהם לתורה ומאהבת התורה וחביבותה שולחים אותם לשיבות, זכרו נא אחים שאל תטו אזניכם לפשרות, כי כל פשרה וכל תערובת של לימוד חול או מקצוע עלולה לאבד חס ושלוש את השגת המטרה הגדולה ונשגבה של שלימות בניכם היקרים, וכן אומר רבי נהוראי: "מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה" רבי נהוראי הוא ר' מאיר המאיר ומנהיר עיני חכמים ועיני כל ישראל בתורתו הוא מפרש בהדגשה יתרה כי יש להניח ולהרחיק כל אומנות שבעולם ולזכות לכתרה של תורה אין ללמד את הבן אלא תורה וכל ההולך לאורו ועל פי עצתו האמיתית של התנא הקדוש ר' מאיר בודאי שההצלחה תאיר לו פנים, ויראה נפלאות מתורתו יתברך.

עוד יש ללמוד ממ"ש בפרק קנין תורה: גדולה תורה מהכהונה והמלכות. נתאר לעצמנו שהוקם בית אולפנא ללמד תכסיסי מלוכה או ללמד הלכות כהונה האם יעלה על הדעת כי הכהנים המעותדים לשרת בבית מקדש או תלמידים המקבלים הכשרה לעלות על כסא המלכות, שיוסיפו ללמד מקצוע? האם יש מקום לדאגה לפת לחמם, כי הכהנים סומכים על שולחנו של מקום כדכתיב "איש ה' ונחלתו יאכלו", ומובן שגם המלכים שולחנם גדול ולא יתעסקו בכגון אלה, והוזהרנו לא להתאוות לשולחן מלכים כי שולחן בני תורה גדול משולחנם!.

וברור כי כל הוכוח והדעה לחייב שהתורה יהיה עם המלאכה הוא בדורות הראשונים, וגם דוקא אחרי השתלמות בלימודים מקרא משנה וגמרה אולם בתוך התקופה של הלימודים לא ניתן להאמר שנרשה לגזול מזמנם של התלמידים ולעשות תורתם פיסקי פיסקי, וכל תלמיד מבין יספר מנסיונו רוב עמלו להכנס לחדרי תורה ולרדת לעומקה של הלכה, וכל טרדה והסח

הדעת פוגמת בשלמות ואיך בידינו אנו נכניס את התלמידים לתסבוכת הזאת ונתן מקום ליצה"ר לשלוט בהם ובסופו של דבר יחזיקו במקצועות לעיקר ויעזבו את התורה. ובשביל כל יהודי ירא שמים תספיק אמרתו של הח"ס ז"ל "חדש אסור מן התורה" ושיבות כאלו חדשים מקרוב באו, ולדעתי יש להרהר אחר השמוש בשם "הישיבה" למוסד כזה, לפנינו עוד בית ספר שיש בו מנה חשובה בשעורי תורה, ויקרא שמו בישראל בית ספר **מקצועי תורתי** ולא יותר.

יקרה היא מפנינים

ולכבוד התורה נזכיר את מאמרו של החכם מכל אדם על מעלת התורה ויקרת ערכה "יקרה היא מפנינים", ובהיותי תלמיד בישיבה הגדולה "פורת יוסף" בעיר העתיקה בירושלים, שמעתי מפי מו"ר מוה"ר שלמה לניאדו ז"ל שביאר את עומק כונת הפסוק ע"ד זה כי ערכם של הפנינים אינו משתווה עם משקלם, כי אם הפנינה שמשקלה גרם שוה מאה לירות, פנינה שכפולה בגודלה והשוקלת שני גרם עולה מחירה אלף לירות וכן הלאה כל הוספה מועטת במשקל מגדילה את ערכה ביותר עד לאלפים ורבבות, וכן גדול ערכה של הפנינה לפי בהירותה ונקיותה, וכל אשר מוסיפה בהירות וטהרה גדול ערכה פי כמה, כי המחירים לפנינים נקבעים לפי יקרת מציאותם והמצטיינים בגודל ובבהירות נוספת, הם יקרי המציאות יותר ויותר עד שלפעמים נפגשים באבן יקרה אשר כל מחיר בעדה הוא כאין לפי יוקר מציאותה.

ביחס כזה יש להעריך את הגדלות בתורה הדרגות והמעלות הראשונות המצויים אצל רבים ערכם מצומצם כיון שאינם יקרי המציאות ומושגים בעמל לא רב, וכל דרגה ומעלה נוספת לעומתה פוחת מספר הזוכים לה ונכללת בבחינת יקרת המציאות ואז יעלה ערכה כבודה ותועלתה פי כמה! וכל תוספת שקידה ומסירות עמל וקדושה מוסיפה דרגות יותר עליונות אשר מעטים ויחידי סגולה הזוכים להם וליוקר מציאותם משכמם ומעלה גבוהים מכל העם, ויש שאנחנו מכירים בהם שזכו לחכמה למעלה מן הטבע, ואנו גם מודים כי השגתנו דלה מלהעריך את חכמתם ומדת גדולתם ועל

מאמרים | לג

כגון זה נאמר: וכל חפצים לא ישוו בה. כי כל מחיר ועולם ומלואו לא ישוה בעדה ואם יתן איש כל הון ביתו בוז יבוזו לו.

הישיבות הקדושות מלמדות ומקנות אהבתה של תורה שקידה וחשק בתורה, התמדה ועמל יומם ולילה, ורק תנאים אלו מסוגלים להעלות את התלמידים לדרגות ומעלות עליונות ורק בתנאים אלו יתגלו הפנינים יקרי המציאות. יקרי המציאות בגודלם, בבהירותם, בקדושתם, יקרי המציאות באור תורתם שתאיר מסוף העולם ועד סופו יקרי המציאות ביראתם הקודמת לחכמתם, ולכן חכמתם מתקיימת.

החותם לכבוד תוה"ק ולכבוד לומדיה

שלום לופס

רב העיר עכו

ב"ה

ירשת"ו

אור ליום רביעי א' אלול צ"ט בביהכנ"ס בית אהרן בשכונת בית ישראל החדשה

רבתי! זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו היום חוגגים אנו את חג שמחתנו למלאת חודש ימים לקיום שיעור התורה במקום הקדוש הזה. אני הרגשתי נועם ועונג מיוחד בשעות הלימוד שהתקיימו פה בעז"ה יום יום. השמחה היתה ניכרת על פני כל המשתתפים גדולים וקטנים. השמחה היתה שמחה נפשית שמחת נשמת ישראל הטהורה, היודעת את מטרתה ודרכי שלימותה כי שלימות ועילוי נר"ן רק על ידי עסק התורה וקיום מצוותיה הקדושים כל אחד מהמשתתפים בלע ושאף כל הלכה, מאמר, כל הגה מוסרי בתאבון עז מתוך רעבון וצמאון לדבר ה'. עם ישראל צמא לדבר ה' עם ישראל רוצה לשוב אל המקור רצוני לקוות כי תקופה זו מתחילה לנו

תקופה של התקדמות לעם ישראל, כי נצח ישראל לא ישקר. מתחילה לנו תקופה של עלייה כי תמיד אחרי ירידה מתחילה העלייה.

רבותי! ירדנו בכפליים, ברוחניות ובחומריות, ואנו מתחילים בעליה רוחנית ומתוך עליה זו תבוא ותצמח עליה כללית בכל המובנים, כח כאשר אמת מארץ תצמח שהוא עסק התורה הק', צדק משמים נשקף, השקפה לטובה להשפיע על עמנו השפעה ישרה ממקור השפע והצדק.

צריך להיות ברור כי ירידת עמנו, אשר הוא נרדף כיום מכל עברים, וצר לו מאוד, סיבתה היחידה היא הירידה ברוחניות, כאשר התמעט קול התורה מבתי כנסיות ובתי מדרשות, אז מכ"כ לקינו בקול צעקות וצווחות אנחות מהצרות השונות אשר סבנו גם סבבנו. והודות לה' אשר העיר רוח העם לשוב לאלקיו.

ובכן ע"ז אני קורא את הפסוק זה היום עשה ה' כי בעיקר החובה להודות לה' אשר עזרנו וסייענו וזיכנו לחברה הק' הזאת, חברת 'מקבצאל' שפעולותיהם מעידות עליהם שהם לשם שמים, התוצאות רמות ונשגבות. ורק ארגון לשם מטרות קדושות ונעלות כאלו, ראוי להיקרא בשם חברה כמאמר דוד המלך חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פקודך, כי (ה)חברה [כשהיא] למטרה גשמית או כספית (היא רק) [לא נאמר ד] שם חברה יקרא עליה, כי אין כאן שום הקרבה נפשית כי עדיין הנשמות נפרדות כשאין דבר מסוגן המקשרן, אבל החברה לענייני יראה אז הנפשות קשורות ודבוקות זו בזו והם גומלים חסד זה עם זה בחברתם, משפיעים זה לזה השפעות גומלים, וכל אחד מתמלא ירא והתרוממות נפשית, מהתמלאות חבירו מתעלה מהתעלות חבירו, לא כן התחברות ושותפות גשמית החמרית התמלאותו של אחד באה רק מריקנות חבירו למשל כשהרוויחו השותפים סך ידוע אם יקבלו האחד ושלל מחבירו וזה מושך לכאן... ושניהם עויינים זה את זה.

ועפ"ז יובן קנאת סופרים תרבה חכמה (ב"ב כא.) כי הקנאה החולנית היא לא תוסיף את ההון, כי אם תוריקהו מכלי אל כלי כי ע"י הקנאה משתדל המקנא למשוך אליו מה שברשות חבירו, לא כן קנאת החכמה אינה מרוקנת את חכמת הזלת כי אם מוסיפה חכמה למקנא כי כתר תורה מונחת בקרן זוית וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול. ומבחינה זו התורה נמשלה לאור כי נר

מצוה ותורה אור שדומה התורה לאור השמש שאם פותחים חלון לבית מקבלים דרכו את אורה ולא חסר ממנה כלום ואיזה מספר חלונות שיפתחו רק מוסיף אורה לבית והשמש לא חסרה ולא כלום, כן הענין בחכמת תורתינו הקדושה, כל הרוצה ליטול יבוא ויטול והיא אינה חסירה כלום. וההבדל בין חכמתינו הקדושה לחכמות חיצוניות שעליהם נאמר ברב חכמה רב כעס, כי בהתפשט החכמות ההם מתרבה ההתחרות ביניהם ומתזלזלת אותה החכמה, אמנם חכמת התורה נותנת חיים טובים ושלוה ומלבשתו עונה ויראה וכל העולם נזון ומתקיים ושואב רוח חיים מהתורה.

ובכן יש להודות לה' כי תמיד היתה השמחה במעוננו, אמנם היתה שמחה נסתר, אבל זה היום וגו' נגילה ונשמחה כי יעשו פעולות לגילוי השמחה.

אמנם רבות! אל לנו להיות באופטימיות מופרזת, כי עוד (רבות) [רבים] התפקידים העומדים לפנינו, יש לפנינו אפשרויות של כיבושים נוספים, רק עשרות תלמידים עומדים תחת פיקוחנו ועוד אלפים ורבבות... התועים ללא תורה וללא דרך ארץ. ואולי גם אלה ששלחו לנו את בניהם זקוקים להסברה ולהשפעה רבה עד שלא יפריעו להמשכת חינוך בניהם, ביחוד בני עניים אם לא מרצון אולי מאונס, מפרישים את בניהם מהתורה כדי להרוויח פרוטות לעזור להם בהשגת מזונם ביחוד בצוק העיתים הללו. אולם ע"ז יש להסביר את טעותם הגדולה כי בזה 'נתנו מחמדיהם באוכל' ('ע"פ איכה א, יא) התורה היקרה הנאמר עליה 'הנחמדים מזהב ומפז רב'. אין להם בה די הבנה כדי להדבק בה ובלומדיה, ולא רבים המעריכים את התורה היום כמטרה בפני עצמה, אשר מפאת קדושתה ואהבתה לא צריך שום הסברות וביאורים לקרב את האדם ללומדה ולזכות אליה.

ובכן ברור שעבודה גדולה ניצבת לפנינו, ואם רבותינו גילו לנו במתק מליצתם שאין לך כל עשב ועשב מלמטה שמיוחד לו מלאך ומכה ואומר לו גדל בלי ספק שמלאך אומר לכל אדם גדל! התקדם! עלה! וביותר לאגודה שממונה עליה שר מיוחד ולוחץ ודוחק אותה ואומר לה גדל. וברשות מלכא עילעא אפשר לומר שכביכול בכבודו ובעצמו משגיח בהשגחה פרטית על אגודה כזאת ומפקד עליה להתגדל ולפעול הלאה... והלאה...

ואפשר לרמוז ציווי זה במ"ש בפרשת השבוע (שמות יט ו) ואתם תהיו לי

ממלכת כהנים, כאן בא הציווי לכל חבר מאגודתינו, להכיר ולהעריך את התפקיד היקר והקדוש המוטל עליו 'ממלכת כהנים' אל יעלה על הדעת לומר שגדולה הוא נוטל, אין כאן אלא עבדות, עבדות לה' יתברך לעבוד ולהעבד. 'מקבצאל' הוא סמל של עבדות, אגודה של עבדים לה', ותלמידים שלנו מתחנכים גם כן ברוח זו, תלמיד 'מקבצאל' ביאורו תלמיד שיסודות חינוכו הם עבדות לה' אהבה לה' ולתורתו ואהבה לכל הקדוש והיקר לכן עבדות מפוארת זו מכונה בשם הנכבד כהונה 'וממלכת כהנים' כי כל המקבל עליו עול תורה פורקים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ (אבות פ"ג מ"ה) וזה שאמרו רז"ל 'חרות על הלוחות' חירות משיעבוד מלכיות (עי' עירובין נד.) וכל זמן שעדיין קיים השיעבוד ועול הגלות זה סימן שלא קיבלנו עלינו עול תורה כדבעי.

ובכן רבותי וחברי ותלמידים יקרים! אם אנו רוצים בגאולה, ובודאי שזו היא שאיפת כולנו, ולישועתך קיוונו כל היום, עלינו להטות את שכמינו לקבלת עול התורה, וכהונה זו היא המביאה בעקבותיה את הממלכה את מלכות ישראל ואת הגאולה השלימה.

ב"ה

ירושלים, יום ט"ו חשוון תש"ה

כבוד מעלת הרה"ג וכו' כבוד הרב שמואל שדרוביצקי הי"ו

רב נכבד

המוסר כתב זה, מר יעיש חמאמה הי"ו, מורה במחנה העולים התימנים שעל יד חדרה. ידוע לכבוד תורתו שנכנס לתפקידו על סמך תמיכה בסך שש לא"י מהמפעל למען ילדי ישראל, וגם כבודו השתתף במצוה יקרה זאת, ובביקורו על המקום בחדש אב עודד אותו והשפיע עליו להתחזק בתפקידו, וב"ה המשיך במלאכתו מלאכת שמים מאז ועד היום.

אולם אני מצטער מאד שהענין התנהל בועד המפעל בכבודות יותר מדי, וקשה לי להביע במילים את השתלשלות הדברים, ולמעשה שילמו לו רק בעד חודש אחד, וגם אני שלחתי לו בעד חודש שני, כפי שהכרתי במצבו שלא יוכל לסבול פיגור בתשלומים, אחרי שעזב את עבודתו, והתמסר למלאכת שמים, ומהיכן יחיה ירק זה, וגם בעיקר חסתי על הנפשות היקרות שברשותו, שלא יתרשל בתפקידו, וכל נפש מהם חשובה כעולם מלא כידוע.

ובמכתבם אלי מיום א' חשוון אמרו שמסרו את הענין לידי כבודו, לבקר עוד פעם על המקום בחדרה, ואם ימצא את הדבר לנחוץ להמשיך ולהחזיק את המורה יחליטו על כך. לכן אבקש מכבודו לבקר בהקדם, ולהודיע לועד המפעל חוות דעתו, ביחוד שהמורה בא לירושלים ביחוד בשביל לקבל את התקציב המגיע לו, ואני שילמתי לו עוד אחת לא"י, אחרי שהסביר לי את דוחק מצבו שאין לו אפילו להוצאות הדרך.

ושלוחי מצוה אינן ניזוקין, ואם אפשר לכבודו להשלים לו את התקציב,

למצוה רבה תחשב, כי לדעתי עלינו לעשות כל טצדקי לעודדו ולהמשיך את קיום התלמוד תורה, כי תלמוד תורה כנגד כולם, ביחוד בדורנו זה אם אנחנו נסלק ידינו חס ושלום, כמה רשתות פרושות לילדי חמד ללכודם, לכן חזק ונתחזק לכבוד התורה, וחובתנו לבנות ולתקן כל מה שאפשר, וה' יהיה בעזרנו.

ונא לשלוח גם לי מכתב בענין זה, כי הנני מחכה יום יום, לדעת מה יעשה בגורלו, ובגורל הילדים תשב"ר.

הכתובת: שכונת שערי פינה, בית חיים עבאדי, ירושלים.

בכבוד רב ובידידות

שלום לופס

ב"ה

עכו, י"ז תמוז תש"ך

כבוד הנהלת הפעילים בתל אביב

רבנים נכבדים

אודה לה' כי עזרני לקרב כמה תלמידים לתורה ושלחתים לישיבות עכו וחיפה.

אולם חושבני כי אפשר להציל עוד עשרות תלמידים ביחוד ממושבים חופשיים שאפשר לי לבא במגע איתם, ובתקופת החופש הגדול קלה הפעילות ביניהם, ורצוני להקדיש כמה ביקורים במושבים הידועים לי, ולהציל בעזרת ה' יתברך מה שיהיה אפשר להציל, אולם איני יודע איפה ישנם מקומות לקליטתם, ואיזה ישיבה מוכנת לקבל את המלצותי.

ודעתי כי מספיק לכושר התלמידים קריאת משנה בלי ניקוד, ומתוך נסיון נתברר כי במשך שבועות אחדים מתרגלים ללימוד הגמרא, וכבר עברו ביני ובין מנהלי הישיבות בקשר לקבלת איזה תלמידים שהיו חלשים בעיניהם, וכעבור ימים אחדים שבעו מהם רצון, והודו לדעתי.

מכתבים | לט

גם דעתי כי בשאלת הגיל מבני עשר ומעלה יש לקרבם ולקבלם, כצייד הפיקח שלוקח מכל הבא לידו, רברבי שקיל זוטרי שקיל (ב"ק מא:).

העיקר ידידי כי התנאי שמציבים איזה ישיבות שידע התלמיד התחלת גמרא, כמעט בימינו אינו מציאותי ביחס לחניכי הממלכתיים, שדוקא הם זקוקים ויש ערך גדול להצלתם.

אין צורך להאריך יותר, רק אבקש כי תודיעו לי בהקדם שעה אחת קודם, רשימת הישיבות שיכולים לקלוט תלמידים מתחילים, מספר התלמידים, ותנאי קבלתם, כי הזמן קצר והמלאכה מרובה, ומתי ואיפה יושבת ההנהלה לקבלת התלמידים, ואם אפשר כמה ימים לפני ראש חודש אלול, לשלוח את התלמידים?

אבקש גם לברר לי תנאי קבלת בנות למוסדות. ביחוד נא לטפל בסדור בת ממושב שזור בגיל שלוש עשרה, גמרה שש כיתות, וידוע כי השפעת המושב גרועה ביותר, ההורים והבת מתחננים על נפש הבת, והם רק חמש שנים בארץ ובמושב הנזכר, ובהישארותה במושב חס וחלילה היא אבודה. הצילו! הודיעוני בהקדם!

גם במושב אחיהוד משפחה הגונה מהתימנים מבקשים לסדר את ביתם באיזה מוסד, היא גמרה שבע כתות ממלכתי דתי.

חוזר אני ומבקש כי תבררו הבעיות הנ"ל בהקדם, ותשובתכם מהרה תתקבל ברצון, כי רצוני לצאת לפעולה בהקדם, וירא אני שלא נאחר את המועד, וה' יעזרנו על דבר כבוד שמו, אמנ.

בברכת התורה

שלום לופס

בסוף סיון שלחתי חומר ליד לאחים לפי בקשתם, וכיון שלא הופיעה עדיין החוברת נא לברר אם החומר הגיע לידם, ותשועת ה' כהרף עין, ומקוים אנו כי הדברים יעשו פרי בעזרת ה'.

ב"ה

ה אדר תש"א

לכבוד ידידי הנכבד ה' י. פצ'פיצי' הי"ו

א.ג.

היות וקשה לקבוע ראיון עם אדוני, ראיתי למסור את דברי בכתב. ורצוני בזה לגלות את כל לבי בענין הנדון. ונא כי הדברים לא יתפרסמו כי להצלחת הענין נחוץ שישמרו בסוד עד אשר בעזרת ה' יצאו לפועל. הנני להודיעו בזה כי בחודש שעבר הייתי חולה ולא ידעתי מכל מה שמתרחש בעולמנו. והיום בבואי לישיבה נרתע כל גופי בשומעי את המעשה הנורא שחושבים לעשות בירושלם, כוונתי לבי"ס דורש ציון, אומרים שביזמת רוב מורי המוסד רוצים להעביר את תלמידי למולך לרשת החינוך של "המזרחי", חינוך שידוע לנו שהוא גשר בין היהדות הנאמנה והחופשיות שהוא ממלא תפקיד למעשה להרחקתם של חניכים ממקור ישראל. בי"ס דורש ציון, אחד מהשרידים שהושקע בו עמל דורות בכוון של חינוך מסורתי, ושקוינו כי יבוא יום שהמוסד הזה יעזור לנו להתפשטות האורה ולהחזרת תפארת ישראל, הנה הופתענו למראה עינינו שגם הוא הולך ונשטט מידינו, וכפי ששמעתי יש לי הרושם שאחד הגורמים המכריעים למעשה נועז זה הוא כי כמה מהמורים הם מהנלהבים שבתנועת המזרחי ובודאי שהם המסייעים במסיתים והלוחמים למטרה זו שבה הודרכו ונתחנכו, ולכן אין תועלת לדבר (נדמה לי) על הדרכים והעצות כדי למנוע אותם ממעלם, כי מורים אלו יסודם רקוב ועצם המצאם בביה"ס מהוה סכנה לחינוך הילדים והם משפיעים בלי ספק בכוון המזרחי והחפשים (שמעתי פרטים מזעזעים מפי התלמידים על התנהגות המורים).

ובכן דאגתי היא שלא יתפשט הנגע הזה ח"ו, שלא יפרוש המזרחי את רשתו על שאר בתי הת"ת המועטים העומדים ברשות עצמם, כי ידוע שהמזרחי ניהל ומנהל מו"מ ומנסה להשפיע על כל בתי הת"ת ללכוד אותם, לא מזמן היה מו"מ ממושך עם ת"ת "נזר אהרן" ומנהלו עמד בנסיון,

חוששני מאד שלא יצננו את הקדרה ותורה מה תהא עליה! ומי ימשיך את המסורת והאמונה בדור העתיד!

במשך החורף הזה שוחחתי עם כמה מנהלים של בתי הת"ת בקשר עם "תכנית הצלה" להכתות הגבוהות להבטיח את התקדמותם ואת המשך חינוכם בכיוון מסורתי. הצעתי התקבלה אצל כולם. ומקוה אני כי בעז"ה תצא התוכנית לפועל החל מקיץ הבא. הצעתי את תכניתי לפני גדולים והבטיחו לתמוך בה.

אמנם כיום אינני רשאי להסתפק בתכנית הנז', כי השעה דורשת לפעול בהיקף יותר רחב עד שנעמיד את שאר בתי הת"ת על בסיס איתן ושנאפשר להם לקלוט מספר תלמידים יותר גדול, כי חובתנו להציל ולהציל בלי גבול ובלי לאות, כי "כל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא" ועלינו להתעמק עוד ולדעת כי כל נפש מישראל היא חלק אלוהי ממעל והמציל נפש ממש "הוא מציל חלק אלקי", צא וחשוב גדול האחריות המוטלת עלינו בזה ושאינו להתרשל בזה ח"ו אפילו כחוט השערה ה' יעזרנו עדכ"ש.

עד היום בכל הזדמנות הודענו לציבור כאשר דברנו על ענין החינוך, כי יכולים לסמוך על חינוך של "דורשי ציון" כי היה ידוע לנו בחזקת כשרות, כיום מחובתנו לתקן ולהודיע לקהל ירושלים ולפרסם בכל מיני פרסום כי בית חינוך זה נפסל ויצא מחזקתו. עלינו להשפיע בכל דרכי השפעה על ההורים החרדים שיוציאו את ילדיהם בעוד מועד ויצילו את נפשם מכליון. מחובתנו להתריע על זה כמצות התורה"ק "הוכח תוכיח את עמיתך" ו"אל תעמוד על דם רעך" ובעז"ה נצליח שישאר בידם בי"ס בלי תלמידים, כי לא שם בית- הספר משך את לבבנו כ"א נשמתו של הת"ת כל עוד שהיה נאמן למסורת, ומעתה הוא "גוף בלי נשמה".

ובכן לשם תעמולה זו של הצלת תלמידי "דורשי ציון" נחוץ בהקדם לשכלל בתי הת"ת המתוקנים שנשארו נאמנים לה' ולתורתו למען אשר נבא לפני הקהל בדברים ברורים, בי"ס זה נפסל ת"ת זה כשר, הוציאו את ילדיכם משם והכניסו אותם לכאן. אפשרי הדבר כי תקציב של חמשים לא"י לחודש יספיק לשכלל את השרידים שבת"ת ויהיה בידנו רשת של בתי חינוך תורניים, כן יאמר ה' והם יכשלו במעשיהם ללא ספק ויקויים

בהם מ"ש "בהתחברך לרשעים פרץ ה' את מעשיהם [מעשיך]" ומסורת בידניו מאבותינו ומרז"ל כי אסור להתחבר לרשע אפי' לדבר מצוה ואנחנו בתמימותנו נלך לבטח ונצליח.

יה"ר כי זכות תורתם של תינוקות של בית רבם יגן עלינו ויתקננו בעצה טובה מלפניו, כי ינחנו בדרך אמת שלא נכשל לעולם ועד ונראה בשלטון התורה ושלטון ה' בעולמו במהרה בימינו.

האמן לי! כי אין לי בהחלט שום פניה בענין זה רק כאב עמוק ממעשה הרע אשר זעזעני עד הנפש ותשוקתי לזכות לקחת חלק במלחמת ה' ולתקון בע"ה כמה שאפשר יהיה לתקן, ואין לי הסבלנות לדחות הטפול בשאלה נשגבה ויסודית בחיי עם ישראל כשאלה זו. ואפילו לרגע, כי למדונו אבות העולם "עשה רצונו כרצונך" זאת אומרת צריך מסירות לשאלה לענין שהוא לכבוד שמים לפחות כענין שהוא לכבוד עצמו, וכמאמר הנביא "כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ה' אל דמי לכם עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ". אמן.

המתאוה להיות עבד ה' באמת

שלום לופס

בס"ד

י"ב תמוז תש"מ

לכבוד ידיד נפשי הר' **דוד בעדני** הי"ו, שלום וברכה!

א. בין הזמנים לעניות דעתי צריך להיות גורם חיובי ולא שלילי, לחיזוק ולא לרפיון ועצלות או רשלנות חס ושלום. מי שזכה לשקידה ושמירת זמנו ורגעיו כל השנה, לא יתכן שינהג קלות דעת לרדת במשקלו הרוחני, כי באמת גם שעותיו ורגעיו בין הזמנים הם מאוד יקרים, ואין לנהוג בהם זלזול ולאבדם. ואמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה) אם תעזבני יום וכו', לכן זהירות

מכתבים | מג

וזריזות יתירה יצילו את עתידו, וכל תלמיד חכם אמיתי מבין ויודע מה רבה המלאכה לפנינו!

ואם על העבר מודים על חולשתנו ולא נאמר זכיתי לבי, על הוה ועתיד חייבים לטהר ולזכך הלב והרעיון, כי הנשמה מושבעת טרם בואה לעולם הזה 'תהי צדיק ואל תהי רשע' (נדה ל:), וגילוי דעתו של החזון איש ז"ל, לא נאמר על התנאים והדרכים המסוכנים של ימינו, והאמת הידועה לכל בן תורה כי המים חיים של תורה הקדושה וים התלמוד, הם מרפא ובריאות, עוז וגבורה לכל ההוגים בה יומם ולילה ושוקדים על דלתותיה, ואין שום היתר כי אם בשעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה (מנחות צט:)! ולכל ירא וחרד לדבר ה' הובטח "וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא" (מלאכי ג. כ).

רו"ל אמרו (קידושין ל:): אם פגע בכך מנוול זה משכהו לבית המדרש וכו', ולא יצלח לעשות להיפך, לצאת מבית המדרש לפגוע במנוול!.

ביטול תורה בכל אמתלה שהיא, אינה אלא עצת היצר הרע, ולפתח בית המדרש חטאת רובץ, לפגוע באותם המתרפים מעמל התורה הקדושה, ורק עסק התורה הקדושה שומר ומגן ומציל מכל שטן ומכל פגעים רעים, והקב"ה אמר בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין (קידושין שם), ותו לא מידי!.

דע! כי רצונו יתברך בגדולי תורה ויראה, שיהיו ראויים ללמוד וללמד, לזכות ולְזַכּוֹת, לדון ולהורות וכו'. ומרגלא בפי רבותי 'הרחמן יצילנו מחצי חכם'. כל המסתכל על העתיד חייב לשקוד ולעמול באומץ וגבורה, וכולי האי ואולי ישיג את השלימות להיות תלמיד חכם שלם ואמיתי. ומובן שכל עיסוקים כאלו מפריעים גדולים לשלימות. אדרבא בין הזמנים מחייב של התבודדות יומם ולילה להוסיף קדושה חסידות ויראת שמים, עלינו לשאוף שכל צעדינו יהיו באימה וביראה במעשה דיבור ומחשבה, כי מלא כל הארץ כבודו, והוא בוחן ליבות וכליות, וכל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים 'הרבה' (אבות פ"ו מ"א)!

ומה טוב כי תקדיש מהזמן ותשתדל עם אַחִיךָ ה"ו, ותהיה דוגמא להם לאהוב חכמה ומוסר. גם לקנות חבר טוב וישר לימים אלו, ולקיים "אז

נדברו יראי ה' איש אל רעהו" (מלאכי ג טז)! וגם תטה אוזן לשמוע מוסר אביך, ועצותיו הנאמנות, ודרכי הלימוד וכו' וכו'.

וה' ברחמיו יעזרנו על דבר כבוד שמו, וגם תורתנו הקדושה ידית נפשנו תעזרנו לפתוח לנו שעריה, כי אז נבין ונדע את גודל ערכה ונתענג במתיקותה, כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים יט ח-יא) "תורת ה' תמימה... הנחמדים מזהב... ומתוקים מדבש..."

נסיעה לים אפשר לצמצם רק ליום השישי לכבוד שבת קודש, בתנאי נסיעה מיוחדת של בני תורה השלמים ביראת חטא.

והתקדשתם והייתם קדושים, אמן כן יהי רצון!

ב. הגרבים, חלק התחתון המתכסה בלבישת הנעלים, עלול להזיע, ומסתבר שהנוגע שם צריך ליטול מקום מגעו ראשי אצבעותיו בלבד. נגיעה בשערות הראש בלי חיכוך, וכל נגיעות בזקן לא צריכים נטילה. הקפידה בנטילת הצפרניים, יש בה ענין של סטרא אחרא שנאחז שם. אין כל שייכות לענין ניטל עור מהשפתיים וכדומה. נגיעות הנ"ל אין להפסיק התפילה והלימוד. ואם הברז רחוק ישפשף ידיו [אצבעותיו] בכותל או בבגד ובכל מיני דמנקי, אם הברז רחוק. ויתכן, כדאי שיטריח את עצמו ללכת לברז, כדי שיהיה זהיר ושומר ידיו שלא יהיו עסקניות! וטוב יזהירו ויזכירו זה לזה לבטל את ההרגל של נגיעות האסורות.

ג. אין לדלג וידוי ונפילת אפיים, ולומר י"ג מידות בטעמים ולומר 'אל מלך' עד 'כמו שהודעת לעניו מקדם', ולומר 'אנשי אמונה', 'תמהנו מרעות', 'אל תעש עמנו כלה' וכו', כי כלול בהם תחנונים והשתפכות נפש מעומקא דליבא, ה' ירחם!.

ד. במנחה וערבית נכון לומר הסדר כמנהגינו. בתפילת שחרית בין בחול ובין בשבת אפשר לעשות מנין לנוסח ספרדים, כי הלכה ברורה והדין נותן שכל אחד ינהג כמנהגו. אל תטוש תורת אמך!. וראוי להשיגח ולהקפיד שלא להשתמש בביטוי ח"ת בין בלימוד, בין בשיחה, ובפרט בתפילות וקריאת התורה הקדושה.

ה. אפרקדן מאוד חמור ומסוכן, כי רז"ל (נדה ד.). לייטי אמאן דגני אפרקדן, ואסור לעשות שום חילוקים ופשרות, והנזהר תבוא עליו ברכה! ואין חילוק בין על פניו או על גבו.

ותורה הקדושה דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום!.

שלום לופס

בס"ד

לכבוד ידיד נפשי כבוד הרב **דוד בעדני** הי"ו

תזכו לשנים רבות נעימות וטובות, שפע ברכות ושלום רב!

א. 'בן תורה' אמיתי, חשקו ואהבתו בתורה אין לו הפסק. הראשונים אפילו ארבע אמות לא הלכו בלי תורה, ואם 'תורתו אומנתו', מחייבת אותנו לראות איך נוהגים כל בעלי אומנות, איש לא עוזב את אומנותו ועסקיו ללכת לעזור בעבודות הבית, ותורה הקדושה טוב סחרה מסחר כסף, ומאלפי זהב וכסף, לא ישוער כמה עצום ההפסד להפסיק ולפרוש מהתורה הקדושה ימים רבים, משקלו של בן תורה יורד וחסר הן בידיעותיו והן ביראתו ובשלימות עבודתו. ולמה שכתב הגר"א (שנות אליהו פאה פ"א מ"א פירוש הארוך ד"ה ות"ת) שכל דיבור נחשב למצוה וקונה לו סניגור מלאך ה', לכן אין שום ספק שתכלית החיים והאושר לחטוף עוד דף גמרא, פרק משנה, כמה סעיפים שולחן ערוך. אם תתבונן בספר מוסר לתיקון המידות, לקדושה וחסידות והצלחת הלימוד, שכל ספר שתתחיל עליך לגומרו ולסיימו ואחר כך להתחיל עוד ספר או מסכת ולסיימו וכך הלאה... ואל יהיה הלימוד פיסקי פיסקי. חושבני שגם ישמחו בראותם שקידתך והתעלות וגדלות ושלמות בתורה ויראת שמים.

יתכן שאם יהיה עומס עבודה, תקדיש גם שעה מועטת לכבוד החג ולנחת רוח ולכבוד אמא, אך לעולם תהיה תורתך עיקר!

ב. במה שאמור תמצא פתרון! הטיול והשעשוע לבן תורה, בחדרי תורה

ובעולם התורה הקדושה ואוצרותיה שאין להם קץ וסוף בעומק וברוחב, ולכן אמרו חז"ל (מנחות צט:): "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א ח), תמצא שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה!

ויכולני לומר מה שאמרו (פסחים סח:): חציו לכם לא לעיכובא, והזריז לוותר משלו לכבוד ה' ותורתו הקדושה ולהאריך על השולחן בשירה והלל לשמחת החג, דבר בעתו מה טוב!

מבלי לעיין במקורות נלע"ד כי רק בימים טובים אמרו חציו לכם ולא בימי חול המועד, ואוירה של שמחה - עזר והצלחה להרבות ולהגדיל תורה ולהאדירה, כל בן תורה חובתו להיזהר ולהישמר תמיד מכל רפיון עצלות או בטלה, תורה הקדושה מזהירה (ספרי עקב מח) "אם תעזבני יום יומים אעזבך"!

ג. אנחנו לא נהגנו בתיקון ליל שביעי של פסח, בהיותי בעיר הקודש ירושלים ת"ו הייתי משתתף עם חסידי קרלין עד חצות, שאז אומרים השירה ברוב עם ובהתלהבות נפלאה. לפי המקובלים אין חיוב לאמירת תיקון ליל שביעי של פסח, רק בליל הושענא רבה וליל שבועות מקפידים על לימוד כל הלילה בתיקונים המסודרים עם הציבור.

ד. בענין לסמוך על תעודות או להקפיד על הידורים, נכון לשקול כל ענין לגופו, וידוע לא כל התעודות שוות ולא כל המשגיחים שווים. עינינו אל ה' ברחמי ורוב חסדיו שלא תבוא תקלה על דינו.

קיימא לן (חולין ה: ובתוס' ד"ה צדיקים) כי הצדיקים האמיתיים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן! אמון.

ה. ו. אינם נוגעים למעשה לא ראיתי לכתוב ואיתך הסליחה.

נהייתי מהחידוש על הגדה של פסח, אמת שפירוש זה נכון ונחמד. ה' יזכך תמיד לגלות כשרונותיך ולכוין תמיד לאמיתה של תורה ולעסוק בה בשמחה רבה, ובכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

טוב שתקדיש שיחות לציבור במטרה לזכות את הרבים, ולקרב את ישראל לאביהם שבשמים, ולהחיש את גאולתינו, כדכתיב (מיכה ז טו) "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"!

מכתבים | מז

מזל טוב להרה"ג רבי ד. אברהמי שליט"א ולחתן הי"ו, וכממוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך בביאת משיחנו במהרה בימינו אמן.

דרישת שלום להורים ולכל המשפחה הי"ו

דרישת שלום לרבנן ותלמידיהון!

שלום לופס

ב"ה

כבוד התלמיד היקר חכם **דוד בעדני** הי"ו, ברכת עוז ושלום!

א. כתבתי לך 'תלמיד' כי זה עיקר גדול שנחשוב את עצמנו לתלמידים, כמו שרגילים לומר אפילו על גדולים 'תלמיד חכם', כי בו ברגע שהאדם מתחיל לדמות בעצמו שהגיע והשיג את השלימות וחושב שהוא יודע ומבין הכל, זה כבר ענף מענפי הגאווה, וזה יגרום חלילה לצמצם את ההתמדה והשקידה שהם תפארת ועוז, והם המרוממים ומעלים את התלמיד חכם עליות רבות ורצופות מעלה אחרי מעלה והתקדמות אחרי התקדמות רבה, לשמחה ודבקות תמידיים באור התורה ובקדושת התורה, ויהיה נהנה ומתענג בפילפולה וחריפותה, בעומק חכמתה, ויושר הבנתה.

אני מקנא בתלמידים של תקופתנו, ה' ישמרם! זכו בשיטת לימוד נפלאה, כשהם עמלים לשנן ולחזור על לימודיהם בעל פה.

כשבקרתי ב'פורת יוסף' בקטמון, ראיתי את תלמידי המכינה בהשגחתו של ר' עזרא ניסן הי"ו שנבחנו במשניות בעל פה, וכן נפוץ המנהג הטוב לחזור עשרות ומאות דפים של גמרא, ויש נבחנים בהלכות בשולחן ערוך. אני מתאר לי שגם בישיבתכם הקדושה שהיא מהישיבות המצוינות ברמת הלימודים ובהשגחה וניהול הגון, ודאי גם אתם זכיתם לזה.

אני כותב לך כדי שתעריך כראוי את העצות ואת הדרישות והתביעות של ראשי הישיבה, תשמור על כל שיחה ועל כל הגה ודיבור, ואשריך אם תזכה להחזיק היטב במוסרם, ומה גם במוסרי רבותינו בספריהם הקדושים, כי הם

חיינו, כי הם חיינו, כי הם חיינו ואורך ימינו, ולא יתכן לפרש ולהביע הכל בכתב. אמרתי די לחכימא ברמיזא, ותן לחכם ויחכם עוד. זכור ואל תשכח מה שכתוב בתורה הקדושה (דברים יז י) "ושמרת לעשות ככל אשר ירוך", להתחזק במוסר ויראת ה', ושעשועיך יומם וליל בתורה הקדושה, 'וכאשר תקום מן הספר תחפוש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו' כאשר כתב הרמב"ן ז"ל באיגרתו, עיין שם היטב.

ב. כתבתי לך 'אני מקנא' שגם אתה תקנא מידה זו, לקנא באנשי המעלה. החכמים, הצדיקים ויראי שמים, אלו שיש להם מעלות אלו יותר ממני, מצוה לקנאות לעמול עם עצמי להיות כמוהם. וזהו שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי כג, יז) "אל יקנא לבך בחטאים (שהם עמלים להבל) כי אם ביראת ה' כל היום", כי זה כל האדם וכל שלמותו 'יראת שמים'. ועל זה צריך שמירה מעולה שתוסיף ותוסיף ולא תתמעט חס ושלום.

עלינו לזכור כי בילדות ובנערות חשבנו עצמנו שאנחנו בסדר גמור ושזכינו ליראת ה', אמנם מזמן לזמן בשומענו עוד שיחות מוסריות מפי הצדיקים והחסידים, ומפיהם של גדולי תורה ויראה, הרגשנו חסרון בנפשנו, וידענו שיש להוסיף. וכן הלאה, בכל תקופה נוספת של התבגרות, יש להסתכל להוסיף מפעם לפעם, כי לא יתכן לחכם ונבון להעביר זמן לבטלה באפס מעשה, בלי התקדמות והתעלות.

לכן ידיתי, תן ערך ויקר לזמניך לכל שעה ושעה ולכל רגע ורגע להוסיף בתורה הקדושה שהיא חכמתנו ובינתנו, והיא כתר מלכות לתלמיד חכם, ולהתחזק בשלימות המידות, וביסודם יראת ה' ואהבתו יתברך מעומקא דליבא, אמנם כל מה שכתבתי לך באריכות, רבותינו ז"ל הביעו אותו במשפט קצר והוא מצות 'לימוד תורה לשמה', וכל העוסק בתורה **לשמה** זוכה לדברים **הרבה** (אבות פ"ו מ"א).

נא המשך בדרך זו בעוז וגבורה, חזק ואמץ, עסוק בה באהבה וחיבה, בחשק ובשקידה, בשמחת לבב ועונג נפש.

וה' יהיה בעזרך כמו שכתוב (תהלים פד יב) "כי ה' לא ימנע טוב להולכים בתמים!"

ובשפוך שיח לפניו יתברך, מוכנת לפנינו תפילה קצרה ועשירה, "לעשות
צונך אלקי חפצתי ותורתך בתוך מעי" (תהלים מ ט) אמן.

שלום וברכה

שלום לופס

ב"ה

עכו, כ' סיון תשט"ז

לכבוד הנהלת פעילי המחנה התורתי ה' עליהם יחיו אמן, תל אביב

רבנים נכבדים

איני יודע מה הם התנאים הכספיים וכח אדם העומדים לרשותכם, בכל
זאת אמרתי לעוררכם לפעולה תקיפה ועמידה על המשמר לרגלי התגברות
העליה והקמת מעברות בצפון ובדרום, שבכל איחור והתרשלות נותנים
לחילוניים לכובשם ולהשתלט עליהם. כתבתי לכם אודות מעברת בסה -
שלומי בסביבת נהריה, וכשנודע לי שלא טיפלתם בהם, התקשרתי איתם
ונוכחתי שהמדריך פיתה אותם לרשום לממלכתי, ואחרי הסברה מתאימה
הבינו כי רימו אותם, ותקותי כי יבקשו לבטל את הרישום וידרשו חינוך
עצמאי, אחרי ששכנענו אותם כי לימודי התורה נוספים על הלימודים
הכלליים.

ואל תטעו להשוות את העולים הללו לקודמים להם, כי רובם הם ונשיהם
נותנים כבוד לתורה ולא יסכימו לחינוך שאינו תורתי, כמובן אחרי שידעו כי
בישראל ישנו חינוך כזה.

ובזמן האחרון עם כל ציבור ויחיד שפגשתי התחלתי להזהירם מהשימוש
בתואר 'דתי', כי נוכחתי כי רבו הזיופים במסוה הדת, והמושג הדתי התערטל
מפנימיותו וטהרתו, ואין תוכו כברו. ואני מרשה לעצמי להתבטאות כי
הדת המודרנית רבים חללים הפילה, וכבר מסוכנת מאוד בשבילנו, ואין
תוצאותיה המשך המסורת ועבודת ה' יתברך. ותפילתי כי היהדות החרדית

העיתונים שלנו יקדשו מלחמה נגד תופעה זו, שהיא מגבירה את כוחם של החילוניים לכל צורותיהם וכל הצבועים למיניהם, ואם נחשה ונשלים עם הפולחן הדתי, אנו נושאים באחריות כבידה להשתלטותם של המזרחים ושטותיהם על עם ה', ואחריתה מי ישורנה!

ואינני תמים דעה איתכם, כי המצב החומרי של החינוך העצמאי יאלצנו להיסוג מעמדתנו ולכבוש את נבואתנו, האמת ורק האמת תהיה נר לרגלינו, וברבות הטובה רבו אוכליה. ואם נימוק זה היה משתלט עלינו חס ושלום, כי אז היינו נסים מהמערכה, ותורה מה תהא עליה. ואדרבא מפני שמסרו את נפשם על חינוך התורה, ב"ה המצב הולך ומשתפר, כאמור "שבע יפול צדיק וקם" (משלי כד טז), "רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה'" (תהלים לד כ), "ולא ימנע טוב להולכים בתמים" (שם פד יב), ואין טוב אלא תורה (אבות פ"ו מ"ג).

דעתי להגיש שאלה זו למועצת גדולי התורה שיידונו על זה בצוותא, ולעשות כמשפט אשר יורו, ולא נסור ממנו ימין ושמאל.

ואני מסיים לעוררכם לטפל במשנה מרץ עם העולים המגיעים יום יום לפני שילכדו ברשת, וצריך משולחים מיוחדים שיבקרו בקביעות עד שיקבעו את הכיוון ויבטיחו את הפתרונות הרצויים.

וה' יתקננו בעצה טובה מלפניו אמן.

בברכת התורה

שלום לופס

ב"ה

ב' סיון תשכ"ב

ל..... ידיד נפשי הי"ו, שלום רב!

ביקורי החג אצלכם הביאוני במבוכה רבה, יראת ה' שהיא עיקר ויסוד היהדות חלשה אצלכם, ובפרט לגרום לצמצום הילודה, עצה טפשית וזדונית חמורה ביותר, אכזריות של הורים על בניהם הקצובים לכם מן השמים, היתכן כי אדם במו ידיו ימנע את השפע הכי יקר שיוצר הכל משפיע לו, מהברכות הכי נשגבות "והיה זרעך כעפר הארץ" (בראשית כח יד), "והרביתי את זרעך ככוכבי השמים" (שם כו ד), "וברך פרי בטנך" (דברים ז יג), ורבות כאלה. היתכן אם ישנו עץ המוציא פירות שיקום אדם בר דעת וישביתו, ויהפכה לעץ סרק עקר שאינו עושה פירות, והופך עמלו וקיומו לריק ולהבל.

אוי לו לשטן המסמא את עיני הבריות! מדורי דורות לא היתה כזאת בישראל, ובפרט כי גורל משפחתכם תלוי בכם כי תגדל בעזרת השם על ידיכם, כי הבנות נספחים למשפחות בעליהן, בעיה זו מחרידה אותי בכלל, מאין שואבין אתם את דרכי חייכם, האם לזה קוינו, וכמה שמחנו על הזדמנות הדירה בסביבת טובים, צדיקים וחסידים, קדושים וטהורים, בריאים בגוף ובנפש, חיים שמחים ומאושרים, והכל בגלל שלימות האמונה והדביקות בדרכי ה' ובמצוותיו הישרים, קויתי כי תלמדו מהם ותוסיפו יום יום ללמוד מהם ואל תסתגרו בחדרכם, ואז בודאי תנצלו מהרבה כשלונות ותעלו במעלות רבות, כאמור (תהלים קיט ט) "מכל מלמדי השכלתי"....

עצתי הנאמנה כי תהיה שמח בחלקך, ואל תוסיף לדאוג לקריירות, ואל תהא נבהל להון, תהא בעיניך עבודתך כעבודת אונס והכרח, כאמצעי לכלכלת הבית, ושאר זמנך תקדיש אותו לתורה הקדושה, לשם שמים! כדי שתלמד לעבוד את ה' ולשמור כל מצוותיו, ורבים הספרים הקדושים המאירים עינים, והמקנים חכמה ובינה אמיתיים ונצחיים.

ידעתי כי לא קל הדבר! היצר מפריע, אולם אם תבין ותאמין כי רק דרך זו היא הבטוחה להצלחתכם, אתה בפרט וכל המשפחה בכלל, אז המטרה תקל

עליך את המלחמה מול היצר, ותיתן לך כוחות להתגבר על כל המכשולים. ערוך מאזן מהעבר, ואם חס ושלום גם העתיד יעבור ברשלנות כזו, אזי יהיה ההפסד רב ואיום, ולעומתם הרווחים מעטים ודלים כמעט אפס אפס.

לכן [ידידי] אל תיגע להבל, שקול היטב את דרכיך ומעשיך, למוד תורה הרבה! (עזוב, עזוב, עזוב את לימודי החול, די לך בידיעותיך), בטח בה' כי הוא מוריש ומעשיר, משפיל ומרומם, והכל בידו בדברו ובמאמרו ובגזירתו, אין עוד מלבדו! כאשר תזכו לאמונה שלימה תזכו לכל המצוות, כמו שכתוב (תהילים קיט פו) "כל מצותיך אמונה".

התאמצתי להשפיע עליכם למפעלי צדקה, ולא עשה עליכם שום רושם, האם עולה על דעתכם שאני שונא חס ושלום, האם רצוני להפסיד את כספכם, אבל לצערי אתם לא יודעים את גודל תועלת הצדקה, לא התרגלתם לפזר. [מאהבתי] אני אומר לכם, הקמצנות מידה גרועה, והנדיבות מידה הכי מעולה, וממנה כל אושר ועושר, ובריאות וחיים, והצלחה וכבוד, וכל מעשה הצדקה והחסד משרים את השכינה על האדם, אין הפה יכול לספר את שבחיה ותועלותיה הנפלאים והנשגבים, המפוארים והנהדרים. וגם אשת חיל מהוללת בזה "כפה פרשה לעני וידיה שְׁלָחָה לאביון" (משלי לא כ), לכן חוזר אני ואומר לך, תתחיל מיד בהפרשת מעשר מכל הבא לידך, ואז תצליח, כבשו את היצר הרע, הרגו את היצר הרע, שכרכם גדול כי תכפו את הטבע שלכם, ובמקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים יכולים לעמוד (ברכות לד:).

ידידי! יש לי נסיון מכל זה, ואני רואה נפלאות, וחסדיו גברו עלי!

בזכות התורה והחסד תזכו להמשיך את המסורת של המשפחות שלכם, אמן.

לכבוד ידיד נפשי ר' דוד בעדני הי"ו, שלום רב!

א. [תוכן הענין: מעורר בתוכחתו נגד הביטול תורה הגדול הנגרם כתוצאה מהשתתפות תדירה בחתונות, אירוסין, שבע ברכות וכדומה, וראה מה שהציע בסוף ולא ידע לדורות הללו שהבחורים המה מנהלים את הישיבה (ואת הרבנים)].

הזמן יקר מכל יקר, ותורה הקדושה יקרה מכל, וכל חפצים אפילו חפצי שמים לא ישוו בה (מ"ק ט:)! לכן ראוי ונכון להתגבר ולהתאמץ להישאר עם אלה שנשארים בבית המדרש, ורק עם אלה שקרובים וחברים בלימוד יום יום עמך, אין עליך תרעומת אם תשתתף בשמחתם.

ובכלל לדעתי אין חיוב להגדיל השתתפות באירוסין, ולכן אם מצויים בישיבה הפרעות כאלו שלא יכולים להשתחרר מהם, נכון לעבור לישיבה אחרת, להיות מובטח בשמירת הזמנים ולשקוד ולהתמיד בלימוד יומם ולילה ממש. ראוי לחשוב על הבטחת עתידכם, לְמוֹד תורה הרבה, בכמות ובאיכות, חריפות ובקיאיות, בעמקות והבנה ישרה, כי הם חיינו ואורך ימינו. ואולי אפשר לומר פעם אחת בחודש די כדי לעורר את השמחה ולשאוב שמחה ומרץ ללימוד. ואין חיוב להשתתף בעיר אחרת שהפסד הזמנים כפול ומכופל, וטוב לקנאות בשקדנים האמיתיים, קנאת סופרים תרבה חכמה!.

ב. [נוסח השאלה: בצורת קריאת שנים מקרא ואחד תרגום].

הסדר הנכון והמובחר כל פסוק שנים מקרא ואחד תרגום, וזריזים מקדימין תיכף אחרי שחרית ביום ו' גומרים אותה עם ציצית ותפילין, בלי שום התחכמות למנהג וסדר אחר.

ג. [נוסח השאלה: כשיש בתרגום כמה נוסחאות].

רק נוסחא אחת של התרגום מספיק.

ד. [נוסח השאלה: בירך על נטילת ידים ואין יכול לאכול כביצה].

אם אפשר להתאמץ לאכול כביצה, ואם אנוס אין ברכת נטילת ידים לבטלה, ונבקש רחמי שמים שישמרנו משגיאות!.

ה. [נוסח השאלה: מי ששבע במוצאי שבת קודש, לענין אכילת סעודה רביעית].

סעודה רביעית חשיבותה רבה, ולכן צריך לצמצם בסעודה שלישית כדי לקיים "מלוה [מלכה]" כראוי כמצותה וכהלכתה, ודוקא עם לחם.

הצעה, טוב אם הנהלת הישיבה ישלחו קבוצת בחורים להשתתף בשמחת החתן, כי לא יתכן שילכו כולם בכל שמחה, בתכנון מתאים יסודר הדבר שלא יגרמו ביטול תורה.

ירבו שמחות בישראל

שלום לופס

ב"ה

לכבוד ידיד נפשי ר' דוד בעדני הי"ו

שלום רב לאוהבי תורתך!

מכאן לומדים מה פירוש תורה לשמה, שהתורה עצמה אהובה וחביבה, ובלימודה והגיונה שעשועי, מתוך הבנה וידיעה ברורה ומוחלטת שהיא האושר והיא העושר, היא מקור הטוב ומקור החיים, ואז יכולים להשתחרר מכל פניה אחרת, לא לשם ממון ולא לשם כבוד. ומתוך שבח התורה הקדושה יודעים ומבינים את גנות שיחה בטילה, הן מצד עצמה שהוא חוטא על כל דבור ודבור, והן מצד זלזול ובזבוז הזמן היקר מכל יקר. וכמאמר הפייטן ותוכחתו העמוקה והנאמנה, 'בן אדם למה תדאג על הדמים [-הכסף] ולא תדאג על הימים! הדמים אינם עוזרים והימים אינם חוזרים!'

עלינו להסתכל ולהתפעל מדרשת חז"ל (ב"ר יד ט) "כל הנשמה תהלל יה"

(תהלים קנו), על כל נשימה ונשימה יש להודות ולהלל, כי זה באמת כוחה וסגולתה של נשמת ישראל הטהורה, החצובה ואצולה מאוצר הנשמות הקדוש, יסודה ועצמותה שמחה וגיל, שירה וזמרה, וכל שעשוע ועונג שלנו להודות ולהלל. טוב להודות לה' ולזמר לשמו העליון. ומי האיש החכם יבין כי שפעו וחסדיו יתברך הם הם המחיים אותנו ובהם כל מציאותינו וקיומנו תמיד בעולם, וכל נשימה היא חסד גדול מאת ה', וכשם שאין קץ ומספר לחסדיו, כן אנחנו חייבים להודות שבחים וקילוסים בלי קץ ומספר. ומאוד עלוב אדם שגורם לעצמו צמצום ההודאות ושכחת החסדים המרובים מקור החיים והטוב, ועל כגון זה באה אזהרתו יתברך שמו "השמר לך פן תשכח את ה' וגו'" (דברים ו ב), "ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך!" (שם כג טו), כי הוא יתברך הוא חייך ואורך ימיך! ולכן אשרי האומר בכוונה שלימה שבח 'נשמת כל חי' וכו' וכו'.

מי יתנני כירחי קדם, שיכולתי להקדיש ימים וזמנים בין ידידי בני תורה החביבים והנחמדים, החברה הקדושה ובתי הקודש והמקדש יצרו אורה טהורה ונעימה, החשק והכוסף הציבורי של רבנן ותלמידיהון הרעיפו טל של תחיה והשראה נעימה ממש. השכינה ריחפה ושרתה באוהלי התורה, והורגשו לחצים פנימיים לשמוע ולהשמיע, ללמוד וללמד, לשמור ולעשות. לא נגזים אם נתאר מחזות כאלו כ'גן עדן הארץ', התפשטות הגשמיות והתעלות רוחנית, ומקבלין דין מן דין כמלאכי מעלה. והאמת לאמיתה כי לעת כזאת שהחושך יכסה ארץ, ערכם של בני עליה כאלו אשר זכו לאומץ וגבורה יחד לעמוד בנסיונות התקופה, וחכמו והשכילו לשבר ולנפץ ולהשליך את כל הצלמים המודרניים הנפוצים בעולמנו, הם יותר ממלאכים, אהובים למעלה ונחמדים למטה!.

לכן עלינו מזמן לזמן לצמצם את יחסנו לגשמיות ולא ניתן להם כל הערכה, כדרכם של הראשונים שעשו תורתן עיקר ומלאכתן טפילה, ורק אז 'זה וזה נתקיים בידך' (ברכות לה). חושבני כי אינני מעמיס ומכביד עליהם, כי יסודות אלו מושרשים ונטועים בלבבם של בני תורה, רק צריכים סיוע חיוזק והתעוררות, איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק!

כלל גדול, התבלין להכניע יצר הרע הוא לימוד המוסר, כל ספר שהותחל

לא תרפנו עד גמירא, ולדעת שכל דבריהם ניתנים לקיום, וחייבים לקיימם, והלימוד בזה לבני תורה בחינת הלכה. וכל ספרי יראה הם כשולחן ערוך לשלימות האדם באמונה, ביטחון, אהבת אורייתא קודשא בריך הוא וישראל, ויראה עילאה יראת הרוממות וכו' וכו'. תועלת רבה אם אפשר לומר שיחה בין החברים ויתכן תוכחת מגולה בציבור.

המשיכו להעתיר לסייעתא דשמיא ולהצלחה. אמן.

בשלח תשל"ט, יהי רצון נשיר בקרוב על גאולתנו, בהגלות משיחנו בבנין בית המקדש.

תוכן מכתבך משמח ומעודד, לך בכוחך זה

שלום לופס

ב"ה

יום ז' סיון תשט"ז

לכבוד הנהלת חבר הפעילים, תל אביב, ברכה והצלחה!

רבנים נכבדים

קבלתי את ירחונכם 'יד לאחים' תמידין כסדרן, ולנכון הנני לציין כי חשיבותו רבה להפיץ אור תורה ומוסר. וביחוד יפיקו ממנו תועלת הישועים של העולים להדריכם בדרכי האמת והמסורת, ולהצילם מהכתות ומפלגות השונות שלוחי השטן רחמנא ליצלן, המתנכלים להם ופורשים רשותת לרגליהם. ורק עמידה על המשמר ופקיחת עין בכוחם להצילם בעזרת ה' יתברך.

יישר כוחכם! שאתם נותנים להם עידוד, ומלמדים אותם לתבוע את כל המגיעים להם ולבניהם, ולהמשיך גם בארץ ישראל בחיי תורה ויראת שמים, ולדעתי כל מטרתנו להגביר עזות דקדושה, לעומת החוצפה הגדולה השולטת בעוונותינו הרבים בדור זה, עיקבתא דמשיחא, כי הם התרגלו

מכתבים | נז

בגולה למזג חלש וחושבים שלא יפה להם ללחום עם פקידי המוסדות השונים של המוסדות החילוניים, והם מנצלים את חולשתם זו.

ואם נצליח לרפא את חולשתם, כי אז נצליח לראות אותם במחנה קדשנו, הוא המחנה התורתי.

חזקו ואמצו!

בברכת התורה

שלום לופס

אגב רציתי להעיר כי בשיטתכם מורגשת גם חולשה שאינכם מעיזים (דקדושה) להבהיר ולפרסם את רצונכם ושאיפתכם הפנימית האמיתית, שהיא בעד החינוך התורתי - העצמאי. כי ברור לי שכך מבינים כל חבריכם תלמידי הישיבות וחובשי בית המדרש שתורתם אומנותם, ולכן אני מתפלא שכל המאמצים הושקעו לייסד בית ספר ממלכתי - דתי. וחבל מאוד! שאינכם גומרים ומשלימים את המצוה. ואתם יודעים כי גאוני וגדולי התורה פוסקים וממליצים על החינוך העצמאי, ואנו הולכים אחרי דברם וסרים למשמעתם, ומידי שנה בתקופת הרישום המלחמה מתנהלת על ידי חברינו בכל אתר ואתר להעביר תלמידים מהחינוך הפושר של המזרחי לחינוך העצמאי. ובעזרת ה' יגיע תורם של הישובים שיסדתם בהם ממלכתי דתי שנעזור להם לחלצם מהצביעות הדתית ולהקים להם חינוך עצמאי, ולמה לנו בעבודה כפולה ומכופלת?.

לכן עצתי כי מכאן ולהלן תעשו כל המאמצים בהתאם למצפונכם, וכפי רצונו יתברך להקים בתי חנוך תורתיים, ואל נעשה תורתנו פלסטר חס ושלו.

אל נירא ולא נחת מפני המזרחי, רק האמת תורה דרכנו!

בזמן האחרון שיתפתי פעולה עם שני ישובים בעריכת בקשה למשרד החינוך, להקים להם חינוך עצמאי. הבקשה נשלחה באמצעות הנהלת החינוך העצמאי בירושלים, רחוב ישעיהו 4 ת.ד. 6068 והם הודיעו לי כי התחילו בטיפול, (והם יודעים לטפל ומוסמכים לכך כי בודאי ימצאו אוזן קשבת במשרדים

הממשלתיים להימנע מסחבת וגם מהשתמטות). ולכן עצתי כי מעתה תפעלו בכיוון זה בשיתוף פעולה עם הנהלת החינוך העצמאי, ואל תכשירו עוד פעולות לחצאין לשליש ולרביע. כמובן כי במקרה שאחד הישובים ידרשו בעקשנות רק ממלכתי דתי לא יהיה לכם ברירה אחרת, ובחור ברע במיעוטו, אולם כשהיזמה יוצאת מאתכם, תדריכו ותשפיעו אך ורק לחינוך תורתי.

ידעתי כי מאמרים והסברות בכתב אינם מספיקים ולא משיגים בהם את המטרה, כי העולים אינם מסוגלים לעשות כלום, לכן כדאי לארגן משלחות זוגות של פעילים שיעברו בישובים ויחתימו את התושבים על בקשות העברה.

אגב בסביבת נהריה על יד כפר בסה - שלומי, נפתחה מעברה מקרוב וכבר מונה כמאתים משפחות, ושמעתי שעתידה להתרחב יותר, תדונו ותוועצו אם תוכלו לטפל במעברה זו.

ותשועה ברוב יועץ.

והנני מחכה לתשובתכם

שלום לופס

בע"ה

ב' ניסן תשכ"ח לפ"ק

יהא שלמא רבה מן שמיא וחיים למעלת כבוד הגאון המפורסם כמהר"ר
שלום לופס שיחיה לאורך ימים טובים

אחר דרישת שלומו הטוב, כמשפט למעלת כבוד תורתו

ראשית דבר הריני מודה למע"כ על החזקתו בעץ החיים כאשר היה רגיל
כמה פעמים לסייע בכלל האברכים שלנו, ואצפה שגם להבא יוסיף אומץ
כמנהגו הטוב, כי בעזרת ה' יתברך נתרבו בני תורה בחיפה, ואין בידי להספיק
ממון כדי כולם, ופני העיר כבר נשתנו לטובה עם ריבוי תלמידי חכמים שבה.

ועל של עתה באתי, על דברי תורה באתי, כי אברך אחד שאל מי שעשה
יין מענבים שכבר הופרשו מהן תרומות ומעשרות, אם חוזר ומתחייב
להפריש אחרי הדריכה, ואף על פי שלעניות דעתי אין צריך, מכל מקום לא
מיהרתי להורות, מפני שלא היתה דעתי מיושבת. ואחר כך אמרו לאברך
ההוא בשם מעלת כבוד תורתו דודאי צריך להפריש תרומות ומעשרות, ולכן
חשש והפריש בלא ברכה. ולעניות דעתי אפילו אם תימצי לומר דענבים
שלנו רובן ליין ולא לאכילה, ואין גמר מלאכתן אלא בדריכה, מכל מקום
אם הקדים והפריש נפטר, דהוי ליה כבן לוי שהקדים מעשר בשיבלין (שבת
קכז:). ולבי אומר לי שהשאלה לא נשאלה כך לפני מעלת כבוד תורתו, אלא
שהשומע שמע וטעה. אולי נשאל מעלת כבוד תורתו על ענבים שנלקחו מן
הגוי ודרכו, שגמר מלאכתו ביד ישראל, וכי האי גוונא אפילו הפריש מהן

תרומות ומעשרות לפני הדריכה אפשר שלא עשה כלום, שהרי כי האי גוונא גרע מהקדים בשיבלין, שמתחילתן היו ביד גוי.
ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום.

בברכת חג כשר ושמח
הדורש שלומו וטובתו כל הימים

ש. דוד מונק

ב"ה

ו' ניסן תשכ"ח

לכבוד הרה"ג וכו' מוהר"ש דוד מונק (שליט"א)

שלום רב!

בתשובה ליקרת מכתבו, הנני להודיעו כי שמעתי מחכמי ירושלים ת"ו שיש מחמירין להפריש שנית מהיין, וגם אני קיימתי בדידי חומרא זו, ואין בידי מספרי האחרונים לדעת אם הזכירו חומרא זו.

ודאי לדעת הרמב"ם ז"ל (תרומות פ"ב ה"א) אין מקום לחומרא זו, דענבים בכלל פירות האילן חייבים מדאורייתא. ובזמן הזה אין שום חיוב מדאורייתא והכל מדבריהם, וכן פסק מרן בסימן של"א ס"ב.

אולם חומרא זו יסודה לחוש לדעת הרמב"ן ז"ל שכתב בפרשת ראה (דברים יד כב), שאין חיוב מן התורה אלא לתירוש ויצהר בלבד, אבל זיתים וענבים עצמן אינן בכלל חיוב, ובספר חרדים (פנ"ב אות ב) כתב שזה דעת רוב הפוסקים.

ולשיטה זו הפרשה דענבים כיון דלא באו לכלל חיוב, הפרשת פטור היא ולא עשה ולא כלום, ולא דמי להפרשת שיבולין דמשבאו לעונת המעשרות באו לחיוב גמור מן התורה, והפרשתם הפרשת חיוב היא.

וה' ישמרנו מכל מכשול, וינחנו בדרך אמת, אמן.

חג כשר ושמח
שלום לופס

שאלה: ראובן תלמיד חכם ויושב בישיבה, נשא אשה והוליד ממנה שני בנים, וזה להם כמה שנים שהם נפרדים, וטוען שמחמת חופשיותה ורוע מדותיה לא מיתדר ליה עמה. והיות שא' מהבנים גדל ועתה הוא בגיל יותר משש שנים והגיע לחינוך, בא האב ומבקש לקחת אותו כדי ללמדו תורה ולחנכו למצוות ולמעשים טובים, הואיל ועליה רמיא מילתיה ומצוה בו. ומספקא לו אם האם תרצה לזונו בחנם [ולעכבן] בידה מי צייתין לה, או שנכוף אותה למסור את הבן לרשות אביו כדי לחנכו, הואיל ואין צריך לאמו. יורנו איך הדין נוטה, ושכמ"ה.

תשובה: עיקרא דהאי מילתא וקצבה דבן שש איתיה במס' כתובות (סה:): וז"ל הגמ' דרש רבי עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה: אף על פי שאמרו אין אדם זן את בניו ובנותיו כשהן קטנים, אבל זן קטני קטנים. עד כמה, עד בן שש כדרב אסי דאמר ר"א קטן בן שש יוצא בערוב אמו. ופירש"י יוצא בערוב אמו כו' שעדיין הוא צריך לאמו ובתרה שדויה רבנן, אלמא עד שש צריך סיוע מאמו וכשם שהבעל זן אותה כן זן אותו עמה ע"כ. ופסקו הרמב"ם ז"ל בפ' כ"א מהל' אישות הלכה יז וז"ל, שלמו חדשיו וגמלתו, אם רצתה המגורשת שיהיה בנה אצלה אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן שש שנים גמורות, אלא כופין את אביו ונותן לו מזונות והוא אצל אמו, ואחר שש שנים יש לאב לומר אם הוא אצלי אתן לו מזונות ואם הוא אצל אמו לא אתן לו מזונות. עכ"ל. ופסקו הטור והש"ע סי' פב'.

והנה לכאורה דברי הרמב"ם אלו אין להם הכרע וקשיין דיוקי אהדדי, דמרישא דאמר "אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן שש" משמע דאחר שש מפרישין אותו ממנה אם ירצה אביו אין הדבר תלוי ברצון האם, ואילו מסיפא דאמר "ואחר שש שנים יש לאב לומר וכו' משמע דלא מהני ליה אחר שש אלא לטענת מזונות ולא לענין הפרשה, דאל"כ הי"ל לפרש דיוכל גם להפרישו ממנה אף אם תרצה לזונו בחנם.

ברם זה לא מסתבר כלל, דמה"ת לומר דהאם תוכל לעכבו בידה ולהפרידו מאביו דמה כחה יפה יותר מהאב ומה הנאה לו לבן אצלה לא לעזר ולא להועיל. ובשלמא לפני שש [כיון] שהוא צריך סיוע מאמו וצוותא דאמיה ניחא ליה להכי פסק הר' דאין מפרישין אותו ממנה, משא"כ אחר שש כיון

דאין צריך עוד לאמו לא שמה הפרשה כלל. ופשיטא דאז שומעין לאב כי הוא ידריכו בדרך ארץ, וילמדו להועיל הן במילי דעלמא והן במילי דשמיא ומשפחת אב קרויה משפחה.

לכן נראה לענ"ד ליישב דברי הרמב"ם ז"ל ואמינא דודאי דיוקא דרישא עיקר, ומה שלא ביאר הרב בפירוש בסיפא דאחר שיש כח ביד אביו להפרישו, משום דדין זה לא הוזכר בגמ' בפירוש, וידוע דאין דרכו של הרב ז"ל לפסוק אלא מה שמפורש בהדיא בש"ס ובדברי התנאים ז"ל. ואיברא דכן הדברים מוכיחים דרישא עיקר, שכתב "אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן שש שנים" משמע דשיעורא דבן שש איתמר לענין הפרשה לאשמועינן דאחר שש מפרישין, דאי סיפא דוקא ושיעורא דשש איתמר ברישא דוקא לענין מזונות, הכי הול"ל נותן לו מזונות והוא אצל אמו עד שיהי' בן שש, ולמה כתביה לשיעורא דשש גבי הפרשה קודם הזכרת דין המזונות, ש"מ דאחר שש שנים גמורות יכול האב להפרישו ממנה ולא כל כמינה לעכב.

וכן מצאתי בתשובה להרב המבי"ט ז"ל ח"א סי' קס"ה שהכריע כתחילת דברי הרמב"ם ז"ל, וז"ל מסוף לשון הרמב"ם ז"ל היה נראה כי אפילו אחר שש אם היא אינה רוצה להפרישו ממנה ואינה רוצה מזונות אינו יכול להפריש ממנה, שכן כתב ואם הוא אצל אמו לא אתן לו מזונות. ואני אומר, כי לא כתב הרב לשון זה אלא לענין המזונות שאינו חייב בהם אחר שש, אם אין בנו רוצה להיות אצלו והוא אינו מקפיד שיהיו אצלו או אצלה, אלא שיש לו טעם שלא לזון אותו כשהוא אצלה, אבל אם הוא רוצה להפרישו ממנה ולגדלו אצלו הרשות בידו וכמו שכתב קודם אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן שש ולדעת הראב"ד ז"ל ואחרים אפילו בן ד' יפרישו ממנה וכו' ובנדון זה אבי אביו הוא במקום אביו שהרי חייב הוא מן התורה לחנכו כדכתיב והודעתם לבניך ולבני בניך עכ"ל. הנה מפורש יוצא דהכרעת הרב מכרעת כתחילת לשון הרמב"ם ז"ל דהרשות ביד האב להפרישו, ולא עוד אלא דאפי' אבי האב יפה כחו מכח האם שום דחייב ג"כ לחנכו, כ"ש האב גופיה בנדון דידן.

וכן פסק הח"מ דאין האם יכולה לעכב, שכ' על דברי הרמב"ם אלו שהובאו בשו"ע ז"ל יש לדקדק דמשמע אם האם מוחלת לו המזונות תוכל להחזיק

בנה אצלה על כרחו, וזה הוא נגד המושכל, למה תוכל לכופו והיא אין לה שייכות לבן, והוא מצווה עליו בכמה דברים בפרט ללמדו תורה, ויש ליישב בדוחק כשהבן אינו רוצה להפרד מאמו, יש לאב לומר אין עלי חיוב צדקה לפרנסו כל זמן שאין שומע בקולי להיות אצלי ללמדו תורה ושאר דברים, עכ"ל. וכן הסכים הבית שמואל לדעתו והעתיק דבריו וז"ל אפי' אם האם רוצה לזון אותו בחנם יכול האב לעכב וכו' דאם הוא יותר משש אין מניחין אותו אצל אמו. ע"כ. ודבריהם מבוארים דהכל תלוי בידי האב ולא ברצון האם.

אלא דאכתי יש להבין מ"ש כשהבן אינו רוצה להפרד וכו', דמשמע לכאורה דלא כייפינן ליה לבן כלל וברצונו תליא מלתא דיאמר איני רוצה להפרד, ולפ"ז אכתי קשיא דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן דאמרו דלא תוכל האם לעכב סו"ס תעכב האם ע"י הבן שתלמד אותו לומר שאינו רוצה ללכת אצל אביו וידוע שהבן מכבד את אמו יותר מאביו, ובפרט תינוק קטן בן שש בקל ימשך אחר שיחתה וא"כ מה יעשה האב להציל את נפש בנו ותורה מה תהא עליה. לכן נראה ומסתברא דהח"מ איירי דוקא היכא שהבן מתריס כנגד אביו וכגון שהוא גדול בבן תשע ובן עשר וכיוצא בו שבכחו להתריס נגד אביו ולא יוכל אביו להכניעו ולכופו בדברים ואז בדלית ברירה עכ"פ יסלק עצמו מלזונו כל זמן שאינו ושומע בקולו, אבל אם הוא קטן פחות מזה ולא מתריס כנגדו באופן דאפשר למושכו בדברים ולכופו במילי ודאי דלא יוכל הבן לעכב באמירה בעלמא שיאמר שיאמר שאינו רוצה להפרד מאמו ולא מפיו אנו חיים וכופין אותו כפיה קלה לתועלתו להנאתו ולטובתו להביאו אל אביו שבזה תלוי הטבת חייו בזה ובבא.

וכעין זה מצאתי בס' צרור הכסף סי' ז שכתב שם הרב המגיה וזה תמצית דבריו, מ"ש הטור לאחר שיגמל הנער י"א דברשות אביו הוא אם ירצה יקחנו אצלו "על כרחין דר"ל ודאי דאף כי הנער לאר ירצה להיו תאצלו, כדרך רוב הנערים להיותם בוכים שאינם רוצים להיות עם שום נברא שבעולם כי אם דוקא אל חיק אמותם, כי דעת התינוק הוא קרוב אצל אמו, ועם כל זה אם ירצה האב יקחנו אצלו אפי' בע"כ של הנער. יע"ש. וכיון דאפי' בפחות מבן

שש דהפרשתו יותר קשה וצערו יותר מרובה דצריך לאמו כתב בו הרב כפייה כ"ש בבו שש דיותר בקל להפרישו דכייפין ליה.

וכן ראיתי להרב דרכי נועם ז"ל שכ' בסי' לח וז"ל אין אני בנ"ד שיש למנוע את האב מלקחת את בתו מאת אם אמה וכו' ואי משום שאינה רגילה אצלו אין זה טעם מספיק, דהא מבן אתה למד שיושב אצל אמו עד שש שנים, והיא גרושה מאביו שאין לו שייכות לאב ליכנס אצלה, ואיך אחר כך יקחנו האב והלא בהמשך שנים אלו כבר הורגל עם אמו ולא עם אביו, ומאי אית לך למימר דלא אזלינן בתר הרגל אלא בקטן הלמוד אצל מי שהורגל אצלו שקשה להפרישו, אבל בגדול קצת כגון בן חמש בן שש אף על פי שאינו מורגל עם אביו, מכל מקום אביו ירגילנו לאט לאט על פי דרכו של נער. עכ"ל. ומכלל דבריו אתה למד דס"ל בפשיטות בדין הבן אחר שש שאביו יוכל להפרידו מאמו. ובודאי שזה הוא לשיטת הרמב"ם וש"מ דהעיקר כמשמעות תחלת דברי הרמב"ם ז"ל.

ודוגמא לזה ראיתי בס' נתיבות משפט דס"א ע"א שכתב דלפי מ"ש הרמב"ן ז"ל דטעם הדבר שאמרו הבת אצל אמה היינו משום שתרגיל האם לבת דרך נשים ותלמדה דרכי הצניעות, א"כ אפי' אין רצונה לשבת עם אמה ראוי שיכופו אותה ב"ד מטעם זה וע"ש שדייק נמי הכי בדברי הרא"ש ז"ל דכופין לבת יע"ש. ובכן אם נאמרה כפיה לגבי בת בשביל להרגילה דרך נשים, כ"ש דאנן נמי נימא דנכוף לבן בשביל ללמדו תורה ומצוות ומסיני ילפינן דכפו עלינו ההר כגיגית, וכן דייקי נמי דברי הר' המבי"ט ז"ל שהזכרתי למעלה שכ' "אם אין בנו רוצה להיות אצלו והוא אינו מקפיד" משמע דבקפידא דאב תליא, דאם הוא היה מקפיד דוקא לקחת הבן אצלו שומעין לו שאמר כהלכה

ולפ"ז אפ"ל דהח"מ נמי איירי כשהאב אין מקפיד שיהיה אצלה ועכ"פ פטור ממזנות כיון שהבן מסרב.

וכן יש ללמוד דין כפייה מדברי רבנו ירוחם בספר חוה נתיב כג ח"ג שכתב וז"ל וכתבו הגאונים דוקא בת אבל בן אצל האב אפילו פחות משש, ויכול לכופ שיעמוד בנו עמו, שכמו שהבת תלמד לה האם מעשה בנות כך האב ילמד לבן מה שראוי לו. ע"כ. משמע דאפילו אין רוצה הבן יכול לכופו

שו"ת | סה

שעמוד עמו נגד רצונו של בן, ואין לומר שכתב כן לאפוקי מהאם שלא תעכב, חדא דאין שייך לשון כפיה כלפי האם ולא שייך אלא לשון הפרשה, דעמידת הבן אצלו היא פעולה שלילית כלפי האם, ולא שייך כפיה אלא בפעולה חיובית והיינו כלפי הבן שמעמידו אצלו נגד רצונו של בן, ועוד דזה כבר משמע ממ"ש "בן אצל האב" וממילא משמע שלא תוכל האם לעכב, ולמאי צ"ל "ויכול לכוף שיעמוד בנו עמו" ודאי דלטפויי אתו אפי' לכפות את הבן אם אינו רוצה.

היוצא מהאמור, דהרב המבי"ט וח"מ וב"ש והר' דרכי נועם ז"ל כלהו שוים להלכה אפי' לדעת הרמב"ם ז"ל דאחר שש מפרישין את הבן מאמו ולא תוכל לעכב.

וכן יש להוכיח מדברי הראב"ד ז"ל שכ' וז"ל א"א אין הדעת סובלת שנכוף את האב להפריד בנו ממנו עד שיהא בן שש שנים, והלא הוא חייב לחנכו תורה בן ארבע ובן חמש ואיך יחנכנו והוא גדל בין הנשים. ע"כ. נראה דס"ל בפשיטות בדעת רבינו הרמב"ם ז"ל שלאחר שש הבן אל האב דודאי אז מפרישין אותו מאמו כדיוקא דרישא ותפוס לשון ראשון.

רק דקשיא לי על מ"ש פחות מבן שש אין מפרישין, דגם זה אין הדעת סובלת להפרידו מהאב.

וכ"נ מדברי הרב המגיד ז"ל דמודה בבן שש דמפרישין, שכ' לתרץ על דברי ההשגות וז"ל ולא מצאתי חיוב בבן ד' וה' שאינו חייב להכניסו למלמד פחות מבן ו' כנזכר פרק לא יחפור ונתבאר פ"ב מהלכות תלמוד תורה. ואולי נתכוון הרב למ"ש (סוכה מב.) יודע לדבר אביו מלמדו תורה צוה לנו כו' כנזכר פ"א מהלכות תלמוד תורה. ואין זה קושיא שחנוך זה אפילו הוא אצל האם יכול הוא לחנכו לפעמים לכשיבא אצלו. ע"כ. משמע דדוקא פחות מבן שש הוא דס"ל להרמב"ם ז"ל דאין מפרישין הואיל וחניוכו קל ואפשר לחנכו בזה גם כשהוא אצל אמו לכשיבא אצלו לפעמים, דהכי דייק לישניה במ"ש "שחינוך זה".

וכן מרן הב"י ז"ל העתיק את דברי ה"ה הנ"ל מוכח דס"ל כוותיה כידוע האי כללא בדברי מרן הב"י כשמעתיק דברי פוסק בלי חולק נר' שדעתו

לפסוק בסברתו, וממילא אחר שש שחייב ללמדו תורה שארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים מים שאין להם סוף ודאי דאין מי שיאמר להניחו אצל האם ואין מי שיעכב בידי האב מלקחת את בנו עמו.

וכן מבואר בדברי הרב בעל מגדול עוז בתי' על ההשגה וז"ל ומה שהקשה הראב"ד ז"ל מפי הסברא יש לי לתרץ, כי כבר אמרו פרק נערה (נ.) דא"ל רב לרב שמואל בר שילת בציר מבר שית לא תקבל בר שית קבל וספי ליה כתורא והתם נמי אמר אביי אמרה לי אם בר שית למקרא. ע"כ. וכוונתו פשוטה דפחות מבר שית כיון שאין חיוב להכניסו לתלמוד תורה לא אלים כח האב להפרישו מאמו, ולא אמרו חיוב הכנסה לת"אלא מבר שית ומעלה, ובזה ודאי מודה הרמב"ם ז"ל.

וכן מצאתי בס' מרכבת המשנה שכ' לתרץ את השגת הראב"ד ז"ל וז"ל ולדעת רבנו כיון דצריך לאמו אין מענין תינוק כדי לחנך והרי אפשר ללמדו תורה צוה וקריאת שמע [היינו פסוק ראשון כמבואר במס' סוכה מב.] ע"י שישכור לו מלמד. ע"כ. וכוונתו לישבו מתרי טעמי, בין מצד שהוא צריך לאמו דיודע דהיינו פחות מבן ו' דאז צוותא דאמיה ניחא ליה ובין מצד שחנוכו מועט ללמדו שני פסוקים הנז' וכיון דזה אפשר ע"י שכירות מלמד לבן אין מענין תינוק להפרישו, דוק מינה דאחר שש דליתנהו להני טעמי דאין צריך עוד לצוותא דאמיה, ועוד שחייב ללמדו תורה יומם ולילה אליבא דכ"ע מפרישין אותו מאמו, דאז אין תקנה אלא להשיב לב בנים על אבותם.

ואחרי כתבי כל זה והדקדוקים הנ"ל מדברי הראב"ד וה"ה ז"ל דסברי מרנן הפרשה אחר שש בדעת הרמב"ם ז"ל, ששתי כעל כל הון כאשר מצאתי תנא דמסייע לי הלא הוא הרב בעל נתיבות משפט ז"ל שכתב בדף רסג ע"א וז"ל ואיכא למידק בדברי הראב"ד וה"ה, דאמאי לא הקשה הראב"ד קושיא חזקה יותר על דברי הרמב"ם ואין מקום להלצת ה"ה, דהיאך כתב הרמב"ם דלאחר ששה יכול האב וכו' דמשמע דאם נתרצית האם לזונו מנכסיה אין האב יכול לכופו שיהיה אצלו וכו' ואפשר שהראב"ד וה"ה בינו בדברי הרמב"ם דעד ו' שנים שום אב לא יכול לכופו שיהי' בנו אצלו ולאחר ו' כל אב יכול לכופו לבן שיבוא אצלו, ואף שלא יהיה ת"ח או כדאי ללמד לנער מ"מ יכול לומר שאינו רוצה לזונו אם לא יהיה אצלו, וכ"ש שאם הוא כדאי

ללמדו שיכול לכופו בלא טענת המזונות, ולחכך לא השיגו בחלוקה זו, אבל השיגו עליו בחלוקה הא' שכתב ששום [אב] אינו יכול לכופו לבן עד שיהיה בן שש, ואמאי אם הוא כדאי לחנכו אמאי לא יחנכו. עכ"ל. ואגב ילפינן נמי משיגרא דלישניה דכתב "ולאחר שש יכול לכופו לבן שיהי' אצלו" דמשמע אף כנגד רצונו של בן וביחוד כשהוא יכול ללמדו דכופין אותו משום זה, וכאשר הארכתני להוכיח זה לעיל.

עוד ראיתי תשובה להרדב"ז ז"ל ח"א סי' תכט וז"ל ואם אין צריך לאמו, אם ראו בית דין להוציאו מאמו ולהניחו אצל קרובי אביו מוציאין אותו, מיהו אין מניחין אותו אצל אשה כדי שלא יהא רגיל בין הנשים כטעמיה דהראב"ד ז"ל. ואעפ"י שהוא ז"ל אמרה בבן הצריך לאמו אנן נקיטינן טעמיה לאותו שאין צריך לאמו, ואם אין שם קרובים זכרים צוותא דאימיה ניחא ליה. עכ"ל. הרי מבואר בדבריו דאף דאנן לא פסקינן כהראב"ד ז"ל בצריך לאמו, מיהו נקטינן סברתיה וטעמיה באין צריך לאמו דהיינו בן שש, וממילא ודאי דמפרישין אותו, וגדולה מזו ס"ל להרדב"ז ז"ל דכל היכא דאיכא זכר קרוב לאב מוציאין אותו מאמו שלא יהיב גדל בין הנשים, וכ"ש לגבי אב אי תובעו ודאי דצייתין ליה.

ומ"מ לא מצינן ללמוד מדבריו גם לתביעת האב דתלוי בראיית ב"ד דלא כתב הרב האי לישנא "אם ראו ב"ד להוציאו מאמו" אלא לגבי קרובי האב משום דאשכחן דזימנין חיישינן בהו אף לרציחה אם ראויין לירשו וכמעשה שהיה (עיין כתובות דף קב:). משא"כ לגבי אב דרחמיו על הבן ומוסר נפשו עליו ודאי דאין בזה שום ספק דזה טובתו של בן להיות אצל אביו. וזה פשוט.

וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשובות המיוחסות סי' לח וז"ל הבן יותר ראוי להיות אצל הקרובים שהם ירגילוהו וילמדוהו דרך הלימוד ודרך אנשים יותר מן האם ע"כ.

עוד מצאתי תשובה להרשב"ץ ז"ל חלק ב סימן ר"ו וז"ל אבל הבן יכול האפוטרופוס לעשות בו כרצונו ויותר טוב הוא לו לעמוד עמו שהוא דודו ללמדו תורה ודרך ארץ, ולא שיעמוד עם אמו ללמדו געגועין. ואין רשות לאם לעכב על ידי האפוטרופוס בזה. עכ"ל.

והנה אע"ג דנראה דהרא"ש ז"ל בתשובה כלל פ"ב סי' ב שנשאל על מי שהוא בקטטה עם אשתו, ויש לו בן קטן פחות מבן שש, ורוצה האב שיהיה אצלו, והאם שהיא אשתו רוצה שיהיה אצלה, והשיב דהדין עמו דכיון שהוא חייב ללמדו תורה צריך שיהיה אצל אביו ע"כ.

והנה אע"ג דנראה דהרא"ש ז"ל בעיקר דינא כהראב"ד, ילפינן מיהא דאין לחלק בדין הבן בין אם אמו גרושה מאביו בין אם הם בקטטה, דלעולם הדין עם האב כיון שהוא חייב ללמדו תורה ואין לבטלו מהתורה אפילו שעה אחת. ועיין בס' ברכות מים שכתב דאפי' דלא ייפה הרא"ש ז"ל כח האב אפי' בפחות מבן שש אלא משום שהם בקטטה ועדיין לא באו לידי גרושין, אבל בגרושה גרע כוחו ואפשר דיודה להרמב"ם ע"ש מילתא בטעמא.

וכן מצאתי בס' מים רבים סי' יד שנשאל באחי אב שרוצים להוציא את הבנים מתחת יד אמם, ופסקו ב"ד שאחר שיגדלו ויהיו בני שש מוציאים אותם מאמם ומניחין אותם אצל דודיהם, והסכים עמהם הר' המחבר משום דבאים מחמת טענה שאומרים כי יותר ראוי להיות הבנים אצל האנשים הקרובים שהם ירגילום בדת ובמילי דעלמא, ולא ביד אשה שאינה יודעת לא בדברי תורה ולא בטיב משא ומתן. עכ"ל.

וכן פסק מהריק"ש ז"ל בס' ערך לחם וז"ל רצתה האם לזונו ושישב אצלה, והאב רוצה לקחתו אצלו, אין האם יכלה לעכב. כן נראה לי לפסוק מפני החנוך. ע"כ.

סוף דבר, מדברי כולם נשמע שהדין עם האב לקחת בנו הגדול אצלו כיון שהוא למעלה מגיל שש, וחייבת האם למוסרו לרשות אביו התובעו ואינה רשאית להחזיקו אצלה לגדלו בין הנשים, בהסכמת כל הפוסקים שהעתקתי דבריהם שכלהו מרנן ס"ל כן בדעת הרמב"ם ז"ל הלא הם: הר' המבי"ט, חלקת מחוקק, בית שמואל, דרכי נועם, הראב"ד, הרב המגיד, מרן הב"י, מגדול עוז, מרכבת המשנה, וכן פסקו להלכה ולמעשה הרדב"ז הרשב"א, הרשב"ץ, הר' בעל ס' מים רבים, ובית דינו, מהריק"ש זלה"ה וזיע"א.

ואם הבן מסרב לבא אצל האב כופין אותו כמבואר בדברי הרב דרכי נועם ז"ל ושאר פוסקים שהוכחתי מדבריהם שכן סבירא להו.

שו"ת | סט

גם נתבאר דקם דינא גם בנד"ד דאיירי בקטטה, הואיל ועיקר הטעם שהבן אצל האב הוא בשביל החינוך אין טעם לחלק בזה, כמו שפסק הרא"ש ז"ל והובאו דבריו בספרי רבים מהפוסקים ראשונים ואחרונים.

ולענ"ד נראה דאין מי שיפקפק בכח האב, כיון שהוא בא בכח התורה לגדלו ולחנכו, שום טענה ושום כח לא יוכל לעכב בידו, כי תלמוד תורה כנגד כולם.

הנלע"ד כתבתי וה' יאיר עינינו במאור תורתו ויזכנו תמיד לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא אמן.

היום ד' אדר ראשון תרצ"ה

הצעיר שלום בכמוהר"י לופס ס"ט

לכבוד נשמת

מורינו ורבנו עטרת ראשינו
רבי שלום אהרן לופס בן חנה זצוק"ל
נלב"ע כו' חשוון תשנ"ה

ולעלוי נשמת
אשתו
הרבנית הצדקנית
מרת אורה לופס בת אסתר ז"ל
נלב"ע כז' חשוון תשנ"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

